

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ

จากการศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์ พบว่าการดำเนินงานมีผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ดังนี้

ผลบวก พบว่า คนพิการเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง เกิดการพัฒนาตนเอง มีการเปลี่ยนแปลง ช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น รู้จักการปรับตัวได้ในสังคม ตลอดจนมีศักยภาพในการขับเคลื่อนและเป็นพลังทางสังคมได้ โดยผลบวกนั้นยังแบ่งได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ผลทางตรง หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อตัวคนพิการเอง (2) ผลทางอ้อม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลลบ มีสาเหตุมาจากปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการในการดำเนินงาน และในทางกลับกัน อาจส่งผลให้เกิดเป็นอุปสรรค และข้อจำกัดบางประการในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งมีผลลบแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ทางตรงคือต่อตัวคนพิการเอง (2) ทางอ้อม คือ ต่อครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับในประเด็นแรก

โดยผลที่เกิดขึ้นมีความเหมือนและต่างกันตามสภาพปัจจัยและรูปแบบการดำเนินงานของแต่ละศูนย์ฯ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและชุมชนที่ศูนย์ฯต่างๆดำเนินงานอยู่ด้วย ผู้ศึกษาจึงขอเสนอผลกระทบเชิงบวกและลบ ที่เกิดขึ้นกับคนพิการ ครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดโดยจำแนกแต่ละศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการดังต่อไปนี้

4.1 ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการจังหวัดชลบุรี

1) ผลทางบวก

ก.ผลต่อคนพิการ

ผลการศึกษา พบว่า จากการที่ศูนย์ชลบุรี มีจุดเด่นด้านการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ทำให้คนพิการกลุ่มเป้าหมายหลายคน สามารถพัฒนาตนเองเข้ามาเป็นคณะทำงาน ซึ่งเป็นกำลังหลักของศูนย์ฯ และเป็นผู้ที่สามารถผลักดันแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระไปสู่นโยบายสาธารณะ เนื่องจากสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ เป็นผลมาจากการเข้ารับบริการด้านการฝึกทักษะ ซึ่งถ้าเป็นเมื่อก่อนคนพิการกลุ่มนี้จะไม่เชื่อว่าตนเองสามารถช่วยตนเองได้ แต่หลังจากที่ผ่านการฝึกทักษะและเข้ามาทำงานแล้ว มีความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูดต่อหน้าสาธารณะ กล้าไปเที่ยวในที่ชุมชน โดยไม่รู้สึกลัวหวาดหวั่นต่อสายตาผู้คนรอบ

ข้าง กล้าสบตาผู้อื่นอย่างมั่นใจ บางคนได้ไปต่างประเทศและได้ไปในที่ที่เคยฝันว่าจะได้ไป บางคนมีอาชีพ มีรายได้ สามารถหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

ข. ผลต่อครอบครัว

มีความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน จากการที่คนพิการเปลี่ยนไปมาก ทั้งความคิดและการใช้ชีวิตประจำวัน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ คนพิการมีความสุขมากขึ้น กลับมามีชีวิตที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีคุณค่าในตนเอง ซึ่งในที่สุดแล้วกลับกลายเป็นผลดีต่อครอบครัว ครอบครัวเห็นคนพิการมีความสุขก็มีความสุขเช่นกัน คนพิการบางคนออกมาทำงานเพื่อตนเอง เพื่อคนพิการด้วยกัน ทำงานเพื่อสังคม ทำให้ครอบครัวรู้สึกภูมิใจที่เห็นคนพิการมีคุณค่าในตนเองและแสดงความสามารถของตนเองออกมา อาจจะรับรู้โดยได้รับความชื่นชมจากเพื่อนบ้าน ญาติ พี่น้อง หรือแม้แต่เพื่อนฝูงของคนพิการเอง บางคนสามารถใช้ชีวิตอิสระโดยลดการพึ่งพาจากครอบครัว

ค. ผลต่อชุมชน

ชุมชนยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่เริ่มให้ความสนใจ โดยการเข้ามาพูดคุย มีการซักถามว่าคณะทำงานและคนพิการในชุมชนต้องการช่วยเหลือ การสนับสนุนในรูปแบบใดอะไรบ้าง เช่น การเดินทางไปที่ต่างๆ จึงช่วยสนับสนุนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้

2) ผลลบ

ก. ผลลบต่อคนพิการ

1. เกิดความไม่ไว้วางใจในตัวคณะทำงานที่เข้าไปพูดคุย โดยมองว่าคณะทำงานซึ่งเป็นคนพิการเหมือนกันจะมาช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตในทางที่ดีได้อย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากการแสดงบทบาทของคณะทำงานอาจไม่เหมาะสม หรือเกิดจากอคติของผู้รับบริการก็เป็นได้

2. เกิดการขัดแย้งระหว่างคนพิการกับคณะทำงาน ในกรณีที่คณะทำงานพยายามจะเร่งรัดให้คนพิการเกิดการพัฒนา โดยที่คนพิการยังยึดมั่นในความคิดของตนเอง ไม่เปิดใจ ไม่พร้อมจะเปลี่ยนความคิด

3. คนพิการทางร่างกายที่มีความพิการทางสติปัญญาไปด้วย มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับเพื่อนและปรับตัวเข้ากับสังคมได้น้อย ซึ่งคณะทำงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการพัฒนาคนพิการเหล่านี้

4. คนพิการที่ต้องมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว เมื่อสิ้นสุดการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแล้วต้องกลับไปใช้ชีวิตเหมือนเดิม โดยไม่มีผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคอยช่วยเหลือทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ปรับตัวไม่ได้ และเกิดความท้อแท้ในชีวิตมากกว่าเดิม เนื่องจากต้องกลับไปอยู่ในภาวะพึ่งพิงครอบครัวเหมือนเดิม

5. เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งอาจเป็นเพราะศูนย์ชลบุรีมีสถานที่พักและมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างพร้อม ทำให้คนพิการคิดว่าศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ เป็นสถานสงเคราะห์อีกรูปแบบหนึ่ง

ข. ผลลัพท์ครอบครัว

1. ครอบครัวไม่ต้อนรับ เนื่องจากไม่เข้าใจบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ชลบุรี คิดว่าเป็นองค์กรที่แสวงผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. ครอบครัวและคนพิการมีความขัดแย้ง เนื่องจากการดำเนินงานของศูนย์ที่มุ่งเน้นให้คนพิการสามารถคิดและตัดสินใจ ทำให้ครอบครัวเกิดไม่พอใจเพราะคนพิการเรียกร้องมากขึ้นและมีความต้องการทำสิ่งที่ใจตัวเองต้องการ

ค. ผลลัพท์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บางหน่วยงานไม่เชื่อว่าแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระจะเกิดขึ้นได้จริงในประเทศไทย เนื่องจากใช้งบประมาณสูง และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อคนพิการ และไม่เชื่อว่าคนพิการรุนแรงสามารถทำงานได้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานศูนย์ชลบุรี

ด้านคนพิการ มุ่งเน้นการทำงานด้านการฝึกทักษะการดำรงชีวิต เน้นการลงพื้นที่และสร้างสัมพันธภาพ รวมถึงเน้นการเผยแพร่แนวคิด การให้ความรู้เกี่ยวกับคนพิการ สิทธิของคนพิการ แก่คนพิการ ครอบครัว ชุมชน และคณะทำงาน โดยใช้คนพิการต้นแบบเป็นตัวช่วยในการลงไปพบปะพูดคุยแก่คนพิการ เพื่อให้เกิดมีแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการ และนำไปสู่การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ จนสามารถปรับตัวและเรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างอิสระได้ในที่สุด

ด้านครอบครัว มีกลยุทธ์การดำเนินงาน โดยเน้นการทำงานแบบองค์รวม คือให้ความสำคัญในทุกๆด้านพร้อมกัน ได้แก่ คนพิการ ครอบครัว ชุมชน และคณะทำงาน โดยในส่วนของครอบครัวทางศูนย์ฯ เน้นการให้ความรู้เรื่องการดำรงชีวิตอิสระไปพร้อมกับคนพิการ เห็นได้จาก การศึกษาบทบาทและการดำเนินงานที่พบว่า ศูนย์ฯมีกลยุทธ์ในด้านการทำงานแบบองค์รวม

ด้านชุมชน ในส่วนของศูนย์ฯจังหวัดชลบุรี ชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในบางชุมชน ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากจังหวัดชลบุรีเป็นที่ตั้งของศูนย์พระมหาไถ่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานด้านคนพิการ การทำงานของศูนย์พระมหาไถ่ ประกอบกับการมีคนพิการมาฝึกอาชีพ ทำให้สังคมในจังหวัดชลบุรีมีความคุ้นเคยกับการที่คนพิการออกสู่สังคม เมื่อได้สอบถามคนในชุมชน พบว่า "ต่างมีความคุ้นเคยกับภาพที่คนพิการเข็นรถออกจากบ้าน เดินทางไปทำงาน ไปซื้อของในห้างสรรพสินค้า" ทำให้ชุมชนมองว่าเป็นเรื่องปกติ และมีทัศนคติที่ค่อนข้างดีว่า คนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ภาพที่ผู้วิจัยได้พบเห็นคือ คนพิการในจังหวัดชลบุรีมารวมตัวกันเล่นสงกรานต์ในวันสงกรานต์ เช่นเดียวกับคนปกติ สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนให้การยอมรับและมีทัศนคติที่ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระที่ว่า คนพิการสามารถเลือกดำเนินกิจกรรมได้ตามที่ต้องการ หากมีข้อจำกัดจะเป็นข้อจำกัดเช่นเดียวกับคนปกติ

พบว่า แม้ว่าในจังหวัดชลบุรีจะมีคนพิการจำนวนมากที่ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ แต่การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีน้อย แสดงว่าบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนพิการ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ได้เพียงในขั้นที่หนึ่งและขั้นที่สอง คือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การตระหนักและยอมรับมากขึ้น แต่ผลในขั้นที่สามคือ การจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมยังมีอยู่น้อย⁵⁰ ภาพของความเคยชินไม่ได้มีส่วนช่วยให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางสังคมแต่อย่างใด สังคมมักจะอ้างว่า การจัดบริการแก่คนพิการนั้นไม่มีประโยชน์ เพราะมีคนพิการจำนวนน้อยที่มาใช้บริการ แม้ว่า ในจังหวัดชลบุรีจะมีคนพิการจำนวนมากที่ออกสู่สังคมก็ตาม ก็ไม่ได้เป็นผลให้สังคมเกิดความเคลื่อนไหว แต่ยังมีทำให้ความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวโดยได้มีการจัดโซนที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในประเด็นการสร้างแรงขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการดำรงชีวิตอิสระ คงจะต้องผลักดันงานด้านการพิทักษ์สิทธิมากขึ้น โดยจัดในรูปแบบของการเรียกร้องและการสร้างพลังอำนาจในการต่อรองขึ้นเอง มากกว่าการไปเข้าร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ โดยเริ่มจากการพิทักษ์สิทธิภายในจังหวัดชลบุรีให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในทางทฤษฎีกระบวนการการให้บริการแก่คนพิการนั้นไม่ควรที่จะใช้รูปแบบเดียวกันกับคนพิการทุกคน เพราะสภาพปัญหาสภาพความพิการและสภาพจิตใจแตกต่างกัน แต่เนื่องจากบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ ชลบุรีค่อนข้างมีแบบแผน เนื่องจากเป็นศูนย์ฯ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พระมหาไถ่ จึงส่งผลให้มีคณะทำงานทำงานควบคู่กับระบบเจ้าหน้าที่ การดำเนินงานอาจมีความตายตัวตามระบบองค์กรทั่วไป ซึ่งมีผลต่อการเข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เนื่องจากความพิการสภาพสังคม สภาพแวดล้อม และครอบครัว ที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานในรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัว ใช้ไม่ได้ผลที่ดันทัก ประกอบกับการทำงานเน้นการใช้คนพิการต้นแบบลงไปทำงานในชุมชน เพื่อให้คนพิการเกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการ ในขั้นตอนนี้คนพิการที่มีความอ่อนไหวสูง จะพบกับอุปสรรคและเกิดความท้อถอยได้ง่าย ไม่สามารถค้นหาได้ว่าตัวเองต้องการอะไร รวมไปถึงจากการศึกษา พบว่า ศูนย์ฯ จังหวัดชลบุรี ค่อนข้างมีความพร้อมด้านการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ โดยเฉพาะในด้านการอำนวยความสะดวกในการมารับบริการฝึกที่

⁵⁰ ตัวบ่งชี้การดำรงชีวิตอิสระที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในสังคมไทย 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ทัศนคติของคนในสังคม ซึ่งตรงกับขั้นของการเปลี่ยนแปลงในขั้นที่หนึ่ง 2) งบประมาณการดำเนินงาน ซึ่งตรงกับกับการเปลี่ยนแปลงในขั้นที่สี่ 3) การขยายงานด้านการดำรงชีวิตอิสระ 4) ด้านบุคลากร 5) การจัดการความรู้

ศูนย์ที่มีที่พักอาศัย และมีบริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ความพร้อมในการให้บริการดังกล่าวส่งผลกระทบ ทำให้คนพิการไม่สามารถปรับตัวได้เมื่อกลับไปฝึกทักษะที่บ้าน เนื่องจากเคยชินกับสถานที่ที่เอื้ออำนวยและการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว แสดงให้เห็นว่าบทบาทการดำเนินงานในด้านการเตรียมความพร้อมแก่ครอบครัว ในการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งในบ้านและในชุมชน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก รวมทั้งการจัดการบริการในเรื่องผู้ช่วยเหลือส่วนตัวที่เหมาะสมแก่คนพิการอีกด้วย

จากประเด็นดังกล่าว สรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านการบริการหลักของศูนย์ ไม่เพียงพอในการสร้างให้คนพิการเข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระได้อย่างสมบูรณ์แบบ ในทางกลับกัน การให้บริการที่มีความพร้อมมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงเป็นอย่างมาก การบริการดังกล่าวเป็นเพียงการเสริมสร้างความพร้อมในด้านปัจจัยภายใน ตัวคนพิการเอง แต่บทบาทการดำเนินงานยังไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของปัจจัยภายนอกเท่าที่ควร โดยประเด็นการศึกษาที่พบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระที่กล่าวไว้ว่า

“ด้วยสภาพสังคมที่คนพิการมักถูกครอบงำความคิดและการตัดสินใจจากครอบครัว หรือคนในสังคม การที่คนพิการจะมีชีวิตอิสระ จึงเป็นเรื่องไม่ถนัดนัก คนพิการจะพบอุปสรรคทั้งต่อตนเองและสภาพแวดล้อม ด้วยสภาพความพิการที่มีส่วนทำให้คนพิการมีความรู้สึกด้อย ไม่กล้าแสดงออกทางสังคม ด้วยเจตคติของคนในสังคม ที่ไม่เห็นความสำคัญของคนพิการต่อการออกมาใช้ชีวิตในสังคม ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง อาคารสถานที่ หรือ แม้แต่การติดต่อสื่อสาร”

4.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ⁵¹

1) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ก. ด้านการบริหารจัดการ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ส่งผลต่อการทำงานที่ไม่เป็นอิสระและขาดความคล่องตัว การบริหารจัดการยังอยู่ภายใต้การควบคุมของโรงเรียนและคณะผู้บริหารส่วนกลาง อำนาจในการตัดสินใจยังอยู่ที่ส่วนกลาง ทำให้การทำงานบางอย่างล่าช้าและติดกรอบของระบบขั้นตอน คณะทำงานไม่มีอำนาจการตัดสินใจ

ข. ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอเนื่องจากการดำเนินงานมีทั้งค่าใช้จ่ายในส่วนของกิจกรรม ค่ายานพาหนะ ค่าน้ำมัน ค่าใช้จ่ายของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการพัฒนาและขยายเครือข่ายมากขึ้น หมายถึงการมีภาระเรื่องค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นด้วย

⁵¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานภายในศูนย์ร่วมกับผู้บริหารของศูนย์ฯ

ค. ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ไม่สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากปัญหาด้านสื่อประชาสัมพันธ์ที่ขาดความน่าสนใจ และงบประมาณที่มีไม่มากพอ ประกอบกับ สังคมมักมองว่าปัญหาคนพิการเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร

ง. ด้านการเดินทางลงพื้นที่ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากระบบการดำเนินงานของศูนย์ คณะทำงานมีความจำเป็นต้องทำงานเชิงรุก เพื่อเข้าไปหาคนพิการในชุมชนด้วยตนเอง ดังนั้นการที่ต้องเดินทางเป็นเวลานาน การทำงานที่หุ้มเท จริงจัง จึงเป็นปัญหาต่อสภาพร่างกายของคณะทำงานที่มีความพิการรุนแรง บางรายทำงานหนักจนเกิดแผลกดทับ ส่งผลให้ต้องหยุดพักในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง

2) ปัญหาและอุปสรรคของคณะทำงาน

ก. การจัดสรรเวลา เนื่องจากคณะทำงานที่ดำเนินงานภายในศูนย์ล้วนแล้วแต่เป็นผู้รับบริการที่ทางศูนย์ให้ความช่วยเหลือมาก่อน เข้ามาทำงานด้วยใจอาสาสมัคร และมีความพร้อมในระดับหนึ่ง โดยไม่มีค่าตอบแทนที่สามารถยึดถือเป็นรายได้ที่มั่นคง ในขณะที่บางรายมีภาระงานหลักของตนเองที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว เพื่อให้ตนมีรายได้เลี้ยงชีพ ดังนั้นการเข้ามาเป็นคณะทำงานนอกจากต้องอาศัยความเสียสละแล้ว ยังต้องอาศัยการบริหารจัดการเวลาได้เป็นอย่างดีอีกด้วย คณะทำงานบางราย ไม่สามารถจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม ทำให้ต้องถอนตัวออกไปมีผลกระทบต่อการทำงานขาดความต่อเนื่อง และไม่มีคณะทำงานประจำถาวร มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คณะทำงานบางคนมีความสามารถแต่มีปัญหาด้านเวลาทำให้ต้องสูญเสียกำลังคนที่มีประสิทธิภาพไป

ข. ปัญหาด้านสุขภาพ คณะทำงานทั้งหมดคือ ผู้พิการรุนแรงที่พัฒนามาจากการเป็นผู้รับบริการ การทำงานหนักมีผลอย่างมากต่อสภาพร่างกายของคนพิการ เนื่องจากการดำเนินงานภายในศูนย์ฯทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการออกพื้นที่ ต้องอดทนกับการเดินทางไกล ระยะเวลา นาน อากาศที่ร้อนอบอ้าว และการขับถ่ายไม่สะดวก ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าและการเกิดแผลกดทับ เป็นต้น

ค. ปัญหาเรื่องผู้ช่วยเหลือส่วนตัว (Personal Assistant) ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ เนื่องจาก การลงพื้นที่หรือการทำงานแต่ละครั้ง คณะทำงานที่มีความพิการรุนแรง ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยเหลือส่วนตัว แต่เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณในการจัดจ้างที่มีไม่มากพอในแต่ละโครงการ

ง. ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจที่ดีพอ เนื่องจากการดำรงชีวิตอิสระเป็นเรื่องใหม่ คณะทำงานเองได้รับการถ่ายทอดมาก่อนเพียงไม่นาน ไม่สามารถกำหนดได้ว่า คณะทำงานทุกคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ดีพอในระดับเท่าๆกัน บางคนอาจมีความเข้าใจมาก

น้อยต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การได้รับการถ่ายทอดและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อการถ่ายทอดความรู้แก่คนพิการและคนในชุมชนต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวต้องยอมรับประการหนึ่งว่า เป็นการดำเนินงานที่อาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีผิดถูก สิ่งสำคัญคือ ความตั้งใจจริงในการทำงาน

จ. ปัญหาเรื่องการขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดเทคนิคการสื่อสารหรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ ประกอบกับการดำเนินงานที่ต้องไปพบปะกับผู้รับบริการและครอบครัว ซึ่งมีทั้งการยอมรับและการปฏิเสธ คณะทำงานต้องอาศัยประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ฉ. ปัญหาด้านขาดทักษะในการสื่อสารระหว่างผู้พิการและผู้ช่วยเหลือ ทำให้การให้ความช่วยเหลือไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้พิการได้อย่างที่ต้องการ เพราะไม่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถบอกความต้องการที่แท้จริงของตนเองแก่ผู้ช่วยเหลือได้

3) ปัญหาของผู้รับบริการ

ก. การไม่ยอมรับตัวเอง เนื่องจากคนพิการบางรายพิการแต่กำเนิด ไม่พร้อมและไม่มีความกล้าออกสู่สังคม เกิดภาวะปฏิเสธตัวเองหรือปรับตัวเข้ากับสังคม ในกรณีของผู้พิการที่มีความพิการภายหลัง จะประสบปัญหาไม่สามารถยอมรับสภาพของตัวเอง และไม่พร้อมจะออกสู่สังคมมากกว่าปัญหาการปรับตัวในสังคม เพราะเคยผ่านการใช้ชีวิตในสังคมมาก่อนแล้ว

ข. ปัญหาเรื่องสภาพความพิการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้รับบริการที่มีความต้องการฝึกทักษะ การออกสู่สังคม หลายรายไม่เคยออกสู่สังคมมาก่อน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวและปรับสภาพร่างกายเมื่ออยู่ภายนอกบ้านได้ เช่น การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การมาร่วมอบรมซึ่งต้องมาพักอยู่ที่ศูนย์ฯ เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผู้พิการหลายคนไม่ต้องการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทักษะ และไม่สมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ

ค. การขาดทักษะการอยู่ร่วมในสังคม บางรายเปิดใจและสมัครใจที่จะร่วมกิจกรรมและเข้าโปรแกรมการฝึกทักษะ แต่เนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมาก่อน ขาดทักษะในการปรับตัว ทำให้เมื่อมารับบริการแล้ว ไม่มีความสุขและไม่รู้วิธีการจัดการกับปัญหาที่ตีพ้อ ทำให้เกิดการปฏิเสธที่จะมาอีกในครั้งต่อไป

4) ปัญหาของครอบครัวคนพิการ

ก. ครอบครัวไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด แม้ว่าคณะทำงานจะเน้นการทำงานแบบองค์รวมคือ ให้ความรู้และทำงานไปพร้อมกันระหว่างคนพิการและครอบครัวของคนพิการ แต่การสร้าง ความเข้าใจในแนวคิดถือเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยระยะเวลา การปฏิบัติจริง

ข. ครอบครัว ไม่สนับสนุน เนื่องจากเห็นว่าคนที่คนพิการมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางศูนย์ฯจัดขึ้น เป็นเรื่องยุ่งยากและเป็นภาระ ในเรื่องค่าใช้จ่ายการเดินทาง ภาระด้านการหาคน

ดูแล ประกอบกับบางครอบครัว มีความเชื่อที่ผิด ว่าคนพิการไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้มากกว่าที่เป็นอยู่ การออกไปนอกบ้านยังเป็นภาระและอับอาย

5) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา

ก. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว มีผลต่อการสนับสนุนคนพิการในด้านต่างๆ ครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจดี จะช่วยสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เข้าถึงอุปกรณ์เครื่องมือในการให้ความช่วยเหลือที่ทันสมัย มีเทคโนโลยีในการดำรงชีวิตที่ดีมากกว่า และมีโอกาสมากกว่า ในด้านการออกสู่สังคม เพราะมียานพาหนะที่เอื้อต่อคนพิการที่ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีนัก จึงต้องยอมรับว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีผลบ้างในการเอื้อประโยชน์ให้คนพิการเข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระ

ข. ปัญหาด้านสังคม ที่พบคือ สังคมไม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างและไม่ให้การยอมรับ ไม่เปิดใจกว้าง เมื่อคนพิการต้องกลับออกไปใช้ชีวิตแบบเดิมในสังคมเดิม ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องการดำรงชีวิตอิสระ

ค. ปัญหาด้านการศึกษา บางครอบครัวมีการศึกษาน้อย แต่ยอมรับและความเข้าใจคนพิการมีอยู่มาก ในขณะที่บางครอบครัวที่การศึกษาน้อยและขาดความเข้าใจ คิดเสมอว่าต้องทำงานหนักเนื่องจากคนพิการเป็นภาระ ประกอบกับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือเทคโนโลยีมีน้อยกว่าครอบครัวคนพิการที่มีการศึกษาสูง

4.1.3 จุดแข็งและจุดอ่อนในการดำเนินงานของศูนย์⁵²

จุดแข็งด้านทรัพยากร

1) มีความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคล มีเจ้าหน้าที่ประสานงานหลักในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ว่าจะคณะทำงานจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม หรือขาดหายไปบ้างแต่เจ้าหน้าที่หลักสามารถประสานงานและขับเคลื่อนให้งานมีความต่อเนื่องไปได้

2) ด้านทรัพยากรทุน แม้ว่าจะประสบปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ แต่ยังสามารถได้รับเงินสนับสนุน อย่างต่อเนื่องตามอัตราส่วนงบประมาณประจำปีกับทางโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่จัดสรรมาให้

3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความพร้อมมากกว่าศูนย์อื่นๆ ในด้าน อาคารสถานที่ การจัดฝึกอบรม ฝึกทักษะ มีอุปกรณ์ในการฝึกทักษะที่เหมาะสม และเพียงพอ เนื่องจากอาศัยทรัพยากรร่วมกันกับโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่

4) มีองค์กรและหน่วยงานวิจัยที่ให้ความสนใจเข้ามา ร่วมในการดูแลและบริหารจัดการ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานในเชิงกว้างและหลากหลายมากขึ้น

⁵² ข้อมูลจากเอกสารการสรุปผลการดำเนินงานศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการจังหวัดชลบุรี ประจำปี 2549

จุดแข็งด้านการบริหารงาน

- 1) คณะทำงานมีความตั้งใจในการทำงานอย่างทุ่มเทและจริงจัง โดยทำงานด้วยความสมัครใจและเสียสละ
- 2) การทำงานเน้นการทำงานเป็นทีม มีความร่วมมือกันระหว่างคณะทำงานและเจ้าหน้าที่ และมีประชุมร่วมกันทุกครั้ง เพื่อให้คนพิการได้รับบริการที่มีความเหมาะสม อย่างเท่าเทียม
- 3) มีการประชุมทีมงานเป็นประจำเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลว่าคนพิการที่แต่ละคนดูแลอยู่มีพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างกัน และเพื่อไม่ให้งานติดไปจากแนวทางที่ทางศูนย์กำหนดไว้ โดยจะมีการพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ (1) การวางยุทธวิธีในการทำงานกับผู้รับบริการเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ ควรเพิ่มเติมสิ่งใดบ้าง (2) ความต่อเนื่องของการติดตามและการเข้าหาผู้รับบริการ เป็นอย่างไร มากเพียงพอ หรือน้อยเกินไป (3) กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ มีจุดใดบ้างที่เป็นข้อดีและข้อเสีย ซึ่งทั้งหมดเหล่านี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในทิศทางที่ดีขึ้น

จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการ

- 1) บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์พระมหาไถ่ ที่ปฏิบัติงานภายใต้ขอบเขตหน้าที่ และมีรายได้เป็นตัวกำหนด ทำให้การดำเนินงานขาดความกระชับเพราะไม่มีสภาพความกดดันเรื่องระยะเวลาและงบประมาณ
- 2) การกำหนดแผนงานและบทบาทไม่มีความสอดคล้องกับคนทำงาน เนื่องจากคณะทำงานเป็นคนปฏิบัติ ตามแผนการดำเนินงาน ในขณะที่เจ้าหน้าที่เป็นคนควบคุมและวางแผน ปัญหาที่พบคือ คนทำงานกับคนวางแผน คนละคนกัน ขาดความสอดคล้องและเชื่อมโยงให้งานเป็นไปได้อย่างแผนที่กำหนดไว้
- 3) การขาดทักษะในด้านการรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การจัดแบ่งหมวดหมู่ และรวบรวมข้อมูลเอกสาร ซึ่งบุคลากรยังขาดทักษะในประเด็นดังกล่าว ทำให้ขาดฐานข้อมูลในการวิเคราะห์และประเมินการทำงาน
- 4) การดำเนินงานเน้นให้ความสำคัญเชิงเทคนิค และใช้ความรู้ลึกมากกว่าเชิงวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านการรวบรวมข้อมูลในเชิงผลงานทางวิชาการ ทำให้งานไม่สามารถพัฒนาไปถึงจุดที่ต้องการได้ และขาดการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์
- 5) งานพิทักษ์สิทธิมีน้อยและถูกลดความสำคัญลงไป เนื่องจากโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ได้ดำเนินการตรงจุดนี้อยู่แล้ว ทำให้งานมีความซ้ำซ้อนกัน

6) การติดตามประเมินผลไม่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีมาตรฐานการประเมินที่เป็นการประเมินจากส่วนกลาง และไม่มีการจัดทำในรูปของเอกสารอ้างอิง ใช้การประเมินจากความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่สามารถจัดทำฐานข้อมูลหรือการประเมินในรูปของเอกสารได้

จุดอ่อนด้านคณะทำงาน

1) คณะทำงานมีความสามารถที่แตกต่างกันซึ่งทางศูนย์ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานของคณะทำงานให้เป็นเหมือนกันได้ เนื่องจากเป็นการอาสาทำงานด้วยใจ ทำให้ต้องยอมรับถึงผลที่เกิดภายหลังการทำงานว่าอาจได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง

2) ความพิการต่างประเภทมีผลต่อความเข้าใจในสภาพความพิการ โดยเฉพาะคณะทำงานที่เป็นคนพิการต้นแบบ หากมีความพิการต่างประเภทกับผู้รับบริการ ทำให้ผู้รับบริการไม่เข้าใจและไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นตัวเองได้

สรุป แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเป็นแนวคิดใหม่ การทำความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ และการลองผิดลองถูก รวมทั้งคนพิการที่เข้ามาเป็นคณะทำงาน ต้องทำงานหนัก ส่งผลต่อสภาพร่างกาย และผลดังกล่าวสร้างให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครอบครัวของคนพิการและศูนย์ ปัญหาด้านการกำหนดตัวชี้วัด คือ ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน คณะทำงานใช้ความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าการใช้เกณฑ์ทางวิชาการจุดแข็งของศูนย์ พบว่า มีความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคล ทุน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ ในขณะที่ มีจุดอ่อนเพราะศูนย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ ทำให้การดำเนินงานมีข้อจำกัด ในด้านการพัฒนารุดหน้า การทำงานร่วมกันระหว่างคณะทำงานกับผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ไม่เป็นทิศทางเดียวกัน การดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน ขาดการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยตนเอง

4.1.4 กรณีศึกษาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระชลบุรี⁵³

ประวัติข้อมูลส่วนตัว (กรณีศึกษาที่ 1) คนพิการที่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ คุณหนู่ม (นามสมมติ) อายุ 42 ปี เข้ามารับบริการเมื่อปี พ.ศ.2545 โดยเป็นผู้รับบริการที่ทางศูนย์นำทีมโดยคณะทำงานไปพบว่าอาศัยอยู่ในชุมชน เดิมประกอบอาชีพ ช่างซ่อมรถยนต์ มีความพิการทางร่างกาย ในระดับที่ 4 (กระดูกคอข้อที่ 6-7) เนื่องจากประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ล้มเมื่อปี พ.ศ. 2543 เข้ารับการรักษาดูแลในโรงพยาบาลเป็นเวลา 1 เดือน หลังจากนั้นเมื่อกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน ไม่สามารถลุกนั่งได้ ทรงตัวไม่ได้ อาการคือ เป็นอัมพาตครึ่งตัวช่วงล่าง

สภาพปัญหาและความพิการ ก่อนที่ทางศูนย์จะเข้าไปพบ คือ นอนอยู่บนเตียงพยาบาล พยายามทำกายภาพช่วยเหลือตนเอง มีความสามารถดักข้าวทานเองได้ สร้างอุปกรณ์เป็น

⁵³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิก (โดยมีเงื่อนไขว่าสมาชิกต้องเข้ารับบริการกับทางศูนย์มาไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจงสมาชิกเป็นคนพิการที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ ศูนย์ละ 1 คน รวมจำนวน 2 คน)

เครื่องช่วยยกมือ เพื่อทำกายภาพให้ตนเอง สามารถออกกำลังกายเองได้ แต่ไม่สามารถอาบน้ำได้ด้วยตนเอง มีความเป็นอยู่เช่นนั้นมาเป็นเวลา 2 ปี

การตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิก เนื่องจากคณะทำงานของทางศูนย์มาเยี่ยมบ้าน ตอนแรกมีความคิดว่าคงมาขายยา จึงเตรียมตัวที่จะปฏิเสธ แต่พอเมื่อเข้ามาถึง คนพิการที่มาได้เข้ามาพูดคุย ถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ และถามว่าต้องการออกไปนอกบ้านบ้างไหม ตนให้คำตอบไปว่า "ใจจริงอยากจะทำนอกบ้าน แต่คิดว่าการออกไปแต่ละครั้งคงสร้างความลำบากและเป็นภาระแก่ครอบครัว รวมทั้งมีความรู้สึกอายคนในชุมชน" หลังจากที่ทางศูนย์เข้ามาเยี่ยมเยียน และให้ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระเป็นครั้งที่ 3 ตนจึงตัดสินใจมาที่ศูนย์เป็นครั้งแรก ซึ่งในครั้งนั้น คนในชุมชนรวมทั้งครอบครัวได้ออกมาด้วยกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นการเหมารถ ประกอบกับตนและครอบครัวยังไม่มีความมั่นใจว่าศูนย์มีจริงหรือไม่ ทางครอบครัวจึงมาส่งเพื่อให้เห็นว่ามิศูนย์ฯ ที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการจริง

ความคิดของตนเองในครั้งแรกคิดว่าเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคนพิการ เพียงครั้งเดียว บรรยายจบแล้วก็จบกลับบ้านไป แต่เมื่อมาถึงได้มาเจอคนพิการจำนวนมากที่มีความพิการคล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ทำให้ความรู้สึกของตนเองเปลี่ยนไป เพราะเดิมตนมีความเข้าใจว่าตนเองพิการหนักที่สุดแล้ว แต่พอมาที่ศูนย์ได้เห็นคนพิการที่หนักกว่า แต่เขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ ตนจึงเริ่มเปลี่ยนความคิด แต่ยังไม่เข้าใจการดำรงชีวิตอิสระ ยังคิดว่าเป็นการอบรมเสร็จแล้วกลับบ้านได้ แล้วการมาในครั้งนั้น พอตนได้อบรมเสร็จตนก็ตัดสินใจกลับบ้าน หลังจากนั้น ทางศูนย์ได้จัดการบริการให้ดังนี้

1. จัดหาผู้ช่วยเหลือส่วนตัวซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มาให้ความช่วยเหลือและฝึกทักษะการดำรงชีวิตให้ที่บ้าน โดยฝึกในเรื่องพื้นฐานทั่วไป เช่น การเคลื่อนย้ายตัวเองจากที่นอนไปยังรถเข็น การยึดเส้น เป็นต้น

2. จัดหารถโยกให้จำนวน 1 คัน ทำให้สามารถออกนอกบ้านได้ด้วยตนเอง ในระหว่างนั้น คนในชุมชน มีหลากหลายความคิดที่แสดงออกกับตน บางคนก็ว่า "ดินะที่ได้ออกมาเปิดหูเปิดตา เปลี่ยนบรรยากาศบ้าง" ในขณะที่บางคนพูดว่า "จะออกมาทำไม ลำบากอากาศก็ร้อน"

หลังจากนั้น กลับมาอยู่บ้าน คณะทำงานได้มาเยี่ยมอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ย 2 เดือน 1 ครั้ง รวม 4 ครั้ง จึงตัดสินใจกลับไปศูนย์ฯ อีกเป็นครั้งที่ 2 ด้วยความเกรงใจ การกลับไปในครั้งนี้ได้ร่วมเข้าอบรมกับทางศูนย์เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ซึ่งในครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ตนต้องเปลี่ยนที่พักไปค้างคืนที่อื่นหลังจากที่ตนพิการ ตนมีความกังวลมาก เรื่องการขับถ่าย กลัวการเปลี่ยนที่นอน กลัวทำที่นอนเปื้อน ซึ่งทางศูนย์ได้รับปากว่าจะจัดหาผู้ช่วยเหลือส่วนตัวมาดูแล เพื่อคลายความกังวล

การมาร่วมอบรมในครั้งนั้นได้มีการจัดกลุ่มสนับสนุน (Support Group) โดยได้มีการพูดคุยกันถึงปัญหาของตนเองที่เกี่ยวกับความพิการ

โดยคุณหนุ่มได้เล่าเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่คิดว่าความพิการ คือโซ่ที่ล่ามเราไว้อยู่กับบ้าน จากครั้งที่สองที่ได้มาร่วมในการอบรม คุณหนุ่มมีความรู้สึกว่าคุณหนุ่มสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองมากขึ้น เริ่มมีความคุ้นเคยกับเพื่อน และปรับตัวเข้ากับสังคม มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนในเรื่องที่เกี่ยวกับคนพิการ การใช้ชีวิต วิธีการช่วยเหลือตัวเองในเรื่องต่างๆ ทำให้ตนมีความมั่นใจมากขึ้นในการออกสู่สังคม

ต่อมา หลังจากที่คุณหนุ่มมีความมั่นใจ และเริ่มเข้ามาทำกิจกรรมกับทางศูนย์ฯมากขึ้น ทางศูนย์ฯได้ถามตนว่า "อยากจะทำอะไรในอนาคตต่อไป" ตนก็ตอบไปว่า "อยากมีอาชีพที่มั่นคง แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไร" เมื่อทางศูนย์ฯถามต่อไปอีกว่า "อยากเป็นคนะทำงานไหม" ตนก็ตอบไปว่า "อยากเป็นคนะทำงาน และ อยากช่วยเพื่อนทำงานแต่ ตนไม่มั่นใจว่าจะทำได้หรือไม่ เพราะตนพูดไม่เก่ง" หลังจากนั้นจึงได้เข้ามาเป็นคนะทำงาน ออกเยี่ยมคนพิการในชุมชนโดยทุกครั้งทางศูนย์ฯจะจัดให้มีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่จำเป็น เช่น การเคลื่อนย้ายขึ้นรถ การยกรถเข็นในพื้นที่ที่ไม่สะดวกต่อการเข็น เป็นต้น

การดำรงชีวิตอิสระในปัจจุบัน มีความสุขมากขึ้น ได้ออกไปเที่ยวอย่างเช่นคนปกติ มีเพื่อน มีสังคม ได้พูดคุย คลายความกังวลและความเหงา และสิ่งที่ดีที่สุดคือ ได้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ทำประโยชน์ให้แก่คนอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่ามากที่สุด

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ คุณหนุ่มได้สรุปถึงข้อดี ข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระฯ ตามความคิดเห็นของคุณหนุ่ม นำเสนอในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระชลบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
- มีบทบาทในการส่งเสริมศักยภาพความสามารถและฟื้นฟูสภาพจิตใจสำหรับคนพิการที่หาทางออกให้ตัวเองไม่ได้	- คนพิการที่ยังไม่มีความเข้าใจ เกิดการพึ่งพิงขอความช่วยเหลือในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง
- บทบาทในการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของคนพิการ	- เกิดความรู้สึกว่าศูนย์เป็นหน่วยงานด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากคนพิการไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้อง
- ช่วยให้คนพิการมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น	
- ช่วยลดภาระของครอบครัว	

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงาน

1. สภาพร่างกายของคณะทำงานที่เป็นคนพิการรุนแรง มีผลต่อการเดินทางออกเยี่ยมคนพิการในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วยมากขึ้น
2. ศูนย์ฯยังขาดอุปกรณ์บางชนิดในการให้บริการด้านการฝึกทักษะ
3. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของทางศูนย์ฯยังไม่ทั่วถึงและไม่ดีพอ
4. คนพิการในชุมชนที่คณะทำงานออกเยี่ยมหลายคน ไม่เปิดใจรับ และไม่สามารรถทำความเข้าใจในแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระได้ บางรายปิดรับข้อมูลข่าวสารใดใดทั้งสิ้น
5. แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเป็นแนวคิดใหม่ ที่นำมาใช้ในประเทศไทย ต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาอีกมากเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

เทคนิคการดำเนินงาน ในกรณีที่คนพิการและคนในครอบครัวปฏิเสธที่จะรับฟัง คุณหนุ่มใช้เทคนิคให้มารดาของตนเองไปลงพื้นที่ด้วย และให้มารดาของตนไปคุยกับมารดาของผู้รับบริการ ส่วนตนพูดคุยกับผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

ความคิดเห็นที่มีต่อการให้คำปรึกษา คุณหนุ่มมองว่าการให้คำปรึกษาเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการรับฟังปัญหาของผู้รับบริการที่ต้องการระบายปัญหา แต่ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่ให้การชี้แนะใดใด จะให้อิสระของผู้รับบริการเป็นผู้คิดตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสามารถช่วยได้ในกรณีที่ผู้พิการประสบปัญหาที่เป็นปัญหาเฉพาะ ในกรณีที่ปัญหาทั่วไป คุณหนุ่มมีความเห็นว่าการใช้กลุ่มสนับสนุน น่าจะให้ผลที่ดีกว่า ในอีกประเด็นที่เป็นเรื่องถกเถียงกันอยู่มาก เรื่องของการให้คำปรึกษาที่ต้องทำเฉพาะที่ศูนย์ฯ เท่านั้น และเป็นທີ່ลับเฉพาะ โดยส่วนตัวเห็นว่า ทำที่ไหนก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ศูนย์ฯ หรือที่บ้าน แต่เห็นด้วยที่ว่าหากจะทำที่ไหนควรเป็นที่มีความเป็นส่วนตัว หากทำที่บ้าน ก็ควรทำในห้อง หรือในที่ที่แน่ใจว่าไม่มีคนในครอบครัวเข้ามาได้ยิน เหตุที่คิดเช่นนี้ เพราะคนพิการบางรายไม่สะดวกในการเคลื่อนย้ายหรือการเดินทาง การจำกัดว่าควรให้คำปรึกษาเฉพาะที่ศูนย์ฯ จะเป็นอุปสรรคทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงการบริการดังกล่าวได้

มองว่าตนประสบความสำเร็จกับ IL ในระดับใด มีความมั่นใจมากขึ้น เปิดรับตัวเอง และมีความพร้อมที่จะออกสู่สังคม สามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และให้ความช่วยเหลือตนเองได้อย่างคนปกติ แต่ตนมองต่อไปในอนาคตว่า การจะประสบความสำเร็จไปถึงจุดที่ดำรงชีวิตอิสระได้อย่างแท้จริง จำเป็นจะต้อง มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ ซึ่งสำหรับตนนั้นยังไม่มี

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว มองว่ามีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดี แม้ว่าคนพิการจะช่วยตัวเองได้ แต่ในบางเรื่องอาจต้องการความช่วยเหลือ แต่ตนมองเห็นปัญหาและ

ข้อจำกัดว่า ผู้ช่วยเหลือส่วนตัวนั้นไม่ใช่งานประจำ เพราะไม่มีการจ้างงานตลอด เป็นงานที่เหมาะสมกับเป็นอาชีพเสริมมากกว่าอาชีพหลัก

ความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบ ต้นแบบของคุณหนุ่ม คือ คณะทำงานที่มีความพิการรุนแรงมากกว่า แต่ ต้นแบบของคุณหนุ่มสามารถช่วยเหลือตัวเองได้เป็นอย่างดี โดยหลังจากที่คุณหนุ่มได้ศึกษาและเรียนรู้จากต้นแบบทำให้ตนเองได้ข้อคิดว่า (1) ทุกอย่างต้องอาศัยการฝึกฝนและหาจุดสมดุลที่พอเหมาะกับตัวเองให้ได้ โดยการทดลองและพยายามหลายครั้งจนกว่าจะพบกับจุดที่พอดี (2) เห็นตัวอย่างจากคนที่เขาทำได้และ นำเอาเรียนรู้จากสิ่งที่เขาทำ (3) เตรียมร่างกายเราให้มีความพร้อมอยู่เสมอ โดยการหมั่นออกกำลังกาย

จากประสบการณ์การทำงานของคุณหนุ่ม มองว่า ประสบการณ์ในด้านลบของผู้รับบริการที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการดำรงชีวิตอิสระได้คือ 1) ผู้รับบริการมีความคิดว่า ตนเองอยู่ในครอบครัวมีคนดูแลที่อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องฝึกอะไร ส่วนใหญ่มักเกิดกับผู้รับบริการที่มาจากครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะ 2) ปัญหาด้านความพิการทางสมอง 3) ขาดต้นแบบที่ดี เช่น ต้นแบบมีความพิการรุนแรงน้อยกว่า ต้นแบบขาดประสบการณ์ 4) ผู้รับบริการมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ 5) ผู้รับบริการขาดความเชื่อมั่น และไม่มีความมั่นใจในตนเองว่าตนสามารถพัฒนาได้ ส่วนประสบการณ์ในด้านดีของผู้รับบริการที่ทำให้เข้าถึงกระบวนการดำรงชีวิตอิสระได้ 1) ผู้รับบริการมีความเข้าใจในตัวเองมากขึ้น 2) ผู้รับบริการได้รับการถ่ายทอดแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระที่ดีและมีความเข้าใจที่ดีพอ 3) ผู้รับบริการได้รับโอกาสและประสบการณ์ที่ดีจากการเข้ามาใช้บริการภายในศูนย์ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี

สรุป จากกรณีศึกษาที่ 1 ที่ประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาตนเองมาเป็นคณะทำงานได้ พบว่า การได้เห็นคนพิการต้นแบบมีผลให้ตนเปลี่ยนความคิด การได้รับความช่วยเหลือ ทำให้มีโอกาสออกสู่สังคม เช่น การได้รับอุปกรณ์รถโยก สิ่งอำนวยความสะดวกทำให้สามารถเข้าถึงการดำรงชีวิตอิสระได้มากขึ้น ประกอบกับการทดลองฝึกเรียนรู้ร่วมกับผู้ช่วยเหลือส่วนตัวเมื่อต้องไปร่วมในการอบรมที่ทางศูนย์จัดขึ้น

ประวัติข้อมูลส่วนตัว (กรณีศึกษาที่ 2)⁵⁴ คนพิการที่เป็นสมาชิกของศูนย์ฯ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ นางสาวละมุน (นามสมมุติ) อายุ 17 ปี ไม่ได้ประกอบอาชีพ

สภาพปัญหาและความพิการ นางสาวละมุน ประสบปัญหาความพิการตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากการติดเชื้อไวรัสทางสมอง ส่งผลให้มีอาการกล้ามเนื้อแขนขาอ่อนแรง ส่งผลให้ไม่สามารถเดินได้ เมื่อมีเข้าสู่ช่วงอายุ 7-8 ปี หลังจากนั้น ทำให้นางสาวละมุนต้องลาออกจากโรงเรียน และมาพักรักษาตัวที่บ้าน อาการกล้ามเนื้อแขนขาอ่อนแรง ส่งผลให้นอนติดเตียง ไม่

⁵⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา ที่เป็นสมาชิกและเข้าร่วมกระบวนการไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

สามารถลุกเดินและช่วยเหลือตัวเองได้เช่นปกติ เช่น ไม่สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถขับถ่ายได้ และไม่สามารถอาบน้ำเองได้ แต่เนื่องจากความโชคร้ายที่อาศัยอยู่กับครอบครัว ซึ่งให้ความดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือทุกเรื่อง บิดา ประกอบอาชีพรับจ้าง มารดา ทำงานโรงงาน ทั้งบิดามารดาจะคอยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาดูแล โดยในช่วงกลางวันที่ต้องทำงานจะฝากให้เพื่อนบ้านช่วยดูแลเป็นพิเศษ แต่จะเตรียมอาหาร และของใช้ที่จำเป็นที่นางสาวละมุนต้องการไว้ให้ ลักษณะอาการของนางสาวละมุน พบว่า ร่างกายจะมีความปกติในช่วงเช้ามือ โดยจะมีแรงมากกว่าช่วงเวลาอื่น ตนจะอาศัยช่วงเวลาดังกล่าว ช่วยเหลือตัวเองให้ได้มากที่สุด จะฝึกรับน้ำและแต่งตัวด้วยตัวเอง และพยายามฝึกรอกกำลังด้วยการชั๊บแขนขาและลุกเดิน จนกระทั่งรู้สึกว่ามันอ่อนล้า

การดำรงชีวิตในอดีตก่อนเข้าเป็นสมาชิก อาศัยอยู่แต่บ้าน ด้วยสภาพปัญหาความพิการทำให้ไม่สามารถลุกนั่งได้เป็นเวลานาน ประกอบกับความเป็นผู้หญิงและกำลังเข้าสู่ในช่วงวัยรุ่น ทำให้มีความอาย ไม่กล้าที่จะออกไปไหน ไม่กล้าพบปะผู้คนแปลกหน้า เพราะตนมีความรู้สึกที่ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่รู้ว่าตนเองต้องปฏิบัติตัวอย่างไรต่อหน้าผู้อื่น และกลัวในเรื่องของการขับถ่ายที่ไม่สามารถควบคุมได้

การตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิก ทางศูนย์ออกเยี่ยมชุมชน โดยครั้งแรกได้เข้าไปพบที่บ้าน ทางศูนย์ฯได้เริ่มแนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยม ว่าต้องการมาให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัว การใช้ชีวิตอย่างอิสระ รวมทั้งการชักชวนให้เข้าร่วมกับกิจกรรมของทางศูนย์ฯ ในครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ตนเองได้รู้จักว่าเมืองคักร์ทีมงานด้านคนพิการ รวมทั้งได้ทราบว่า มีอีกหลายสิ่งอย่างที่คนพิการสามารถทำได้ นอกจากการอยู่บ้านอย่างไร้ความสามารถ โดยรู้สึกประหลาดใจเมื่อเห็นว่า คนพิการที่เข้ามาเยี่ยมตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้หลายอย่าง และได้ออกมานอกบ้าน แม้ว่าสภาพความพิการนั้นจะมีความรุนแรงเช่นเดียวกับตนเอง ในครั้งนั้นทางศูนย์ฯชักชวนให้ไปพบปะเพื่อนฝูงคนพิการด้วยกันที่ ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระพระมหาไถ่ โดยทางศูนย์ฯยินดีที่จะมารับส่งที่บ้าน โดยที่ตนเองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในครั้งแรกตนยังลังเลใจ แม้ว่าจะอยากไปนอกบ้าน แต่ด้วยความกังวลและไม่พร้อมที่จะพบปะเจอใคร ตลอดเวลา สิบกว่าปีตนอยู่แต่ที่บ้านมาตลอด จนกระทั่งการมาเยี่ยมบ้านของทางศูนย์ฯในครั้งที่ 2 ทำให้ตนตัดสินใจไปและนับเป็นครั้งแรกที่ออกไปใช้ชีวิตอยู่นอกบ้าน โดยครั้งแรกไปเช้า-เย็นกลับ แต่ในครั้งที่ 2 ตนไปพักค้างคืนที่ศูนย์ฯ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ต้องออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน และอยู่ร่วมกับคนอื่น

การดำรงชีวิตอิสระในปัจจุบัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ เนื่องจากตนไม่มีความรู้สึกว่าอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง หลังจากที่ได้ไปร่วมกิจกรรมและเข้าไปสัมผัสกับการดำรงชีวิตอิสระแล้ว การไปอยู่ร่วมกับคนพิการคนอื่นทำให้ตนเองรู้สึกว่า มีเพื่อนมีกำลังใจได้มากขึ้นจริง แต่ตนรู้สึกว่าไม่สามารถทำอะไรได้ตามอย่างที่ต้องการเพราะต้องปรับตัวให้สามารถอยู่

ร่วมกับคนอื่นได้ บางครั้งไม่สามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงได้ เพราะเกรงใจเพื่อนที่อยู่ด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าอยู่บ้านสบายใจกว่า ที่สำคัญสภาพร่างกายของตนเองไม่ดีเท่าที่ควร การไปแต่ละครั้งรู้สึกเหนื่อยและลำบากและยังทำให้คนอื่นลำบากไปด้วย

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ คิดว่าเป็นสิ่งที่ดี ทำให้คนพิการมีความมั่นใจ มีทางเลือกและมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ตนต้องการให้คนพิการทางศูนย์มาเยี่ยมเยียนตนบ่อยๆ เพื่อตนจะได้รู้สึกว่ายังมีเพื่อนไม่เหงา แต่ไม่ต้องการไปที่ศูนย์ฯ ส่วนคนพิการคนไหนที่มีความพร้อม ร่างกายมีศักยภาพเพียงพอ การเข้าไปร่วมกิจกรรมของทางศูนย์ก็ถือเป็นสิ่งที่ดี ตนเองก็สนับสนุนและพร้อมให้กำลังใจ

ความคิดเห็นต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ คิดว่าเป็นแนวคิดที่ดี แต่ตนเองไม่ค่อยเข้าใจมากนัก ว่าจริงๆมันคืออะไรกันแน่ แม้ว่าทางศูนย์จะพยายามให้ตนเองเข้าไปเรียนรู้ และศึกษา แต่ตนก็เกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีอิสระอยู่แล้ว การไม่ได้ออกไปนอกบ้านเกิดจากความความไม่ต้องการของตนเอง ไม่ได้เกิดจากข้อจำกัดของความพิการ เนื่องจากตนรู้สึกว่าอายุที่จะต้องพบปะผู้คน และรู้สึกว่าตนเองเหนื่อยทุกครั้งที่ต้องทำอะไรหนักๆ

บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ ไม่คิดว่าเป็นเพราะคนอื่นหรือเป็นเพราะบทบาทของศูนย์ แต่คิดว่าเป็นเพราะตัวเองมากกว่า ทางศูนย์พยายามชักชวนตนเองอยู่เสมอ แต่ตนพิการมาตั้งแต่กำเนิด อยู่แบบนี้มาตั้งแต่เด็ก ทำให้ไม่รู้สึกว่าตอนนี้มีอะไรเปลี่ยนแปลงจากตอนเด็ก ทางศูนย์ได้หาผู้ช่วยเหลือมาช่วย ทำให้ตนรู้สึกดี ไม่เหงา และเริ่มมีกิจกรรมทำ เช่น การถักโคเช การทำงานฝีมือ

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการทำงานยังไม่เคยเข้าร่วมเป็นคณะทำงานไม่สามารถตอบได้

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ โดยการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระชลบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
ทำให้คนพิการมีความรู้สึกอุ่นใจว่ายังมีเพื่อน และมีคนที่เข้าใจเรา เป็นเช่นเดียวกับเราอีกมากมาย ทำให้เรามีกำลังใจมากขึ้น	การทำงานกับคนพิการจำนวนมากที่มีความแตกต่างกันเป็นเรื่องยากบางครั้งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ขัดแย้งกันและเกิดเป็นความรู้สึกไม่ดีต่อคนพิการด้วยตนเอง
รวมทั้งการทำงานของศูนย์ยังสามารถช่วยเหลือคนพิการรายอื่นได้อีกมากมาย	การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง บางครั้งทำให้คนพิการหมดความเชื่อมั่น และหมดกำลังใจมากกว่าก่อนที่ศูนย์จะเข้ามา เพราะเหมือนมาสร้างให้เกิดความหวัง แต่ทำไม่ได้จริง

ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ รู้สึกประหลาดใจมาก คนพิการที่มีสภาพความพิการเหมือนเรา หรือบางคนมากกว่าเรา แต่เขาสามารถใช้ชีวิตนอกบ้านได้อย่างไม่อายใคร และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีในระดับหนึ่ง

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว อยากให้คนพิการทุกคนมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ตนรู้สึกดีในการมีคนดูแลและให้ความช่วยเหลือ พุดคุยเป็นเพื่อนไม่ให้ตนเองเหงา บางครั้งที่มีผู้ช่วยเหลือส่วนตัวไม่อยู่ จะเกิดความรู้สึกเหงา และขาดเพื่อน

สรุป⁵⁵ จากกรณีศึกษาที่ 2 ที่เข้าร่วมในกระบวนการแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจาก จาก ตัวคนพิการเอง มีความคิดว่า ชีวิตที่ตนเป็นอยู่ เป็นชีวิตที่เป็นอิสระอยู่แล้ว แม้ว่าจะไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเอง หรือช่วยเหลือตัวเองได้ทุกอย่าง แต่เมื่อเทียบกับการต้องออกมาใช้ชีวิตอิสระ ตนเชื่อว่า การอยู่บ้านมีความสุขมากกว่า นางสาวละมุนได้ลองเปิดใจและออกมาเรียนรู้เข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระแล้ว พบว่าร่างกายของตนไม่มีความพร้อมมากพอ ตนรู้สึกว่าเหนื่อยมาก และเป็นภาระฝืนร่างกายตนเอง ในขณะที่นางสาวละมุนมีความเห็นว่าแนวคิดดังกล่าว เป็นสิ่งที่ดี แต่เหมาะสมกับคนที่ควรมีความพร้อมในด้านร่างกายมากกว่านี้ แม้ว่าตนได้เห็นต้นแบบแล้วว่า มีสภาพความพิการเช่นเดียวกับตน แต่สามารถพัฒนาไปได้ นางสาวละมุน มีความชื่นชม แต่ต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อการสร้างแรงจูงใจของตนให้เปลี่ยนความคิด แต่ตนก็ไม่ได้มีอคติแต่อย่างใด

4.1.5 สรุปและวิเคราะห์กรณีศึกษา

พบว่า ผลที่คนพิการได้รับอันเนื่องมาจากการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน คือ คนพิการมีความเชื่อมั่น กล้าที่จะเผชิญกับสังคม และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม โดยวิเคราะห์จากความคิดเห็นที่มีต่อการให้คำปรึกษา จากกรณีศึกษาที่ 1 มองว่าการให้คำปรึกษาเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการรับฟังปัญหาของผู้รับบริการที่ต้องการระบายปัญหา แต่ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่ให้การชี้แนะใดใด จะให้อิสระของผู้รับบริการเป็นผู้คิดตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสามารถช่วยได้ในกรณีที่ผู้พิการประสบปัญหาที่เป็นปัญหาเฉพาะ ในกรณีที่ปัญหาทั่วไป คุณหนุ่ม(นามสมมุติ)มีความเห็นว่าการใช้กลุ่มสนับสนุน น่าจะให้ผลที่ดีกว่า ในอีกประเด็นที่เป็นเรื่องถกเถียงกันอยู่มาก เรื่องของการให้คำปรึกษาที่ต้องทำเฉพาะที่ศูนย์ฯ เท่านั้น และเป็นที่ลับเฉพาะ คุณหนุ่มเห็นว่า ทำที่ไหนก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ศูนย์ฯ หรือที่บ้าน แต่เห็นด้วยที่ว่าหากจะทำที่ไหนควรเป็นที่มีความเป็นส่วนตัว หากทำที่บ้าน ก็ควรทำในห้อง หรือในที่ที่แน่ใจว่าไม่มีคนในครอบครัวเข้ามาได้ยิน เหตุที่คิดเช่นนี้ เพราะคนพิการบางรายมีความไม่สะดวกในการเคลื่อนย้าย

⁵⁵ สรุปผลการสัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา กรณีศึกษาสมาชิกที่เข้าร่วมกระบวนการ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

หรือการเดินทาง การจำกัดว่าควรให้คำปรึกษาเฉพาะที่ศูนย์ฯ จะเป็นอุปสรรคทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงการบริการดังกล่าวได้

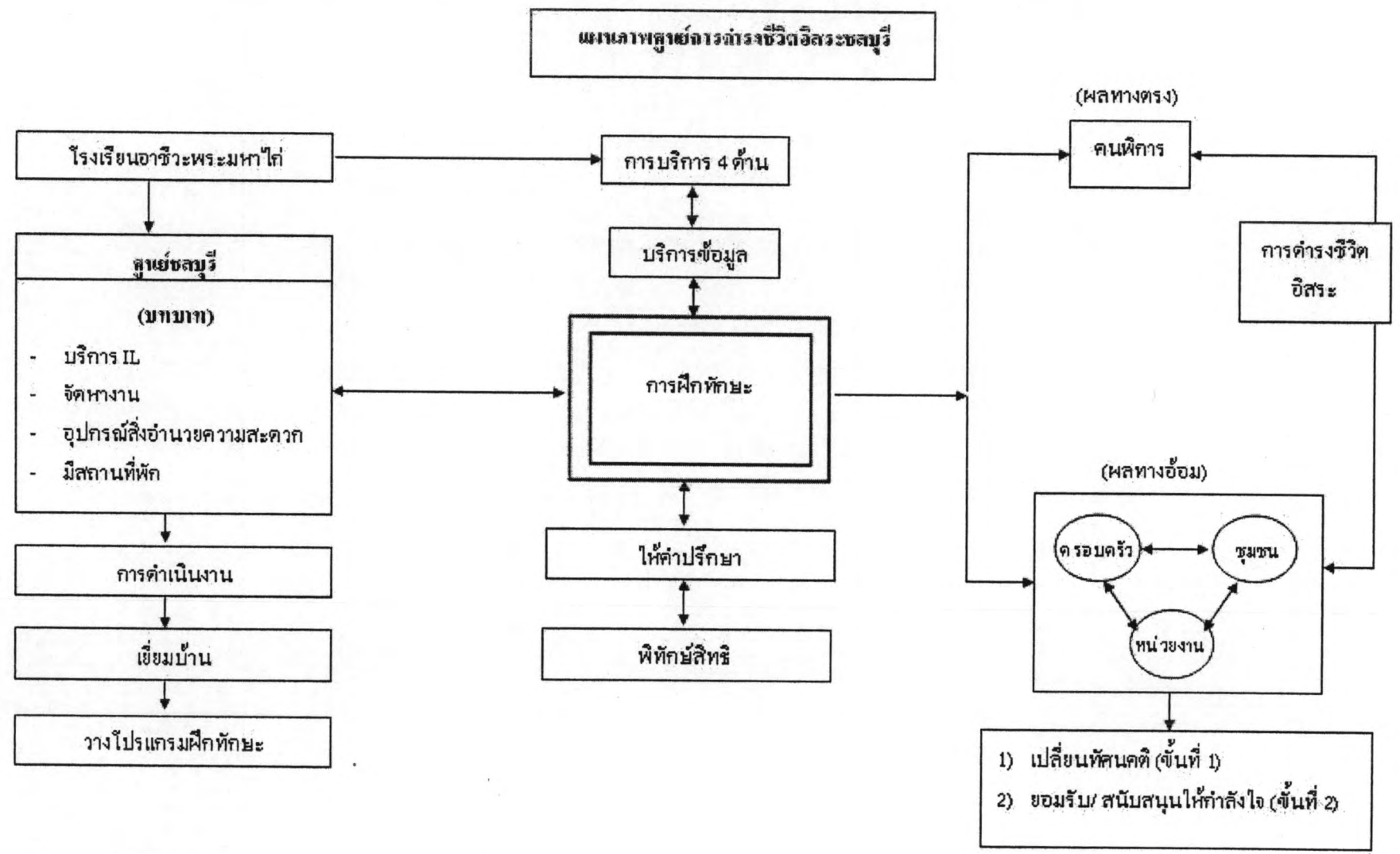
ในขณะที่ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ พบว่า ต้นแบบของคุณหนู่ม (นามสมมุติ) คือ คณะทำงานที่มีความพิการรุนแรงมากกว่า แต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เป็นอย่างดี โดยหลังจากที่คุณหนู่มได้ศึกษาและเรียนรู้จากต้นแบบทำให้ตนเองได้ข้อคิดว่า (1) ทุกอย่างต้องอาศัยการฝึกฝน และหาจุดสมดุลที่พอเหมาะกับตัวเองให้ได้ โดยการทดลองและพยายามหลายครั้ง จนกว่าจะพบกับจุดที่พอดี (2) เห็นตัวอย่างจากคนที่เขาทำได้และนำเอาเรียนรู้จากสิ่งที่เขาทำ (3) เตรียมร่างกายเราให้มีความพร้อมอยู่เสมอ โดยการหมั่นออกกำลังกาย ในด้านความจำเป็นในการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว มองว่ามีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดี แม้ว่าจะช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ในบางเรื่องที่เราอาจต้องการความช่วยเหลือ แต่ตนมองเห็นปัญหาและข้อจำกัดว่า ผู้ช่วยเหลือส่วนตัวนั้นไม่ใช่งานประจำ เพราะไม่มีการจ้างงานตลอด เป็นงานที่เหมาะสมกับเป็นอาชีพเสริมมากกว่าอาชีพหลัก

สรุป ศูนย์ชลบุรี มีจุดเด่นด้านการฝึกทักษะ เนื่องจากมีความพร้อม ด้านอาคาร อุปกรณ์ ภายใต้อการควบคุมของโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ ส่งผลต่อคนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเอง และดำเนินชีวิตได้เช่นคนปกติ นอกจากนี้เน้นการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ทำความเข้าใจกับครอบครัว ชุมชน ทำให้เกิดโปรแกรมการฝึกทักษะร่วมกันระหว่างคนพิการ ครอบครัว และศูนย์ อย่างไรก็ตาม การลงเยี่ยมบ้านซึ่งถือเป็นภารกิจหนึ่งของศูนย์ ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของคณะทำงาน และการที่ศูนย์เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่คนพิการหลายด้าน ทำให้เกิดความเข้าใจผิด คิดว่าศูนย์ชลบุรี คือสถานสงเคราะห์

จากบทสรุป ผู้ศึกษาขอเสนอแผนภาพบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์ชลบุรี ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ เพื่อคนพิการจังหวัดชลบุรี

จากแผนภาพที่ 1 พบว่า ศูนย์ชลบุรี มีบทบาทในด้านการบริการการฝึกทักษะ การจัดงาน อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่พัก ในส่วนของการบริการ ทั้ง 4 ด้านของแนวคิด ศูนย์ชลบุรีเน้นให้ความสำคัญกับการบริการด้านการฝึกทักษะการดำรงชีวิต ภายใต้การดำเนินงานตามแนวทาง การเยี่ยมบ้าน และการกำหนดโปรแกรม

จากบทบาท การดำเนินงาน และการบริการดังกล่าว นำไปสู่ ผลทางตรงต่อคนพิการ และ ผลทางอ้อม แก่ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแง่บวกและลบ ซึ่งจะมีผลต่อคนพิการในการดำรงชีวิตอิสระ จากการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์ชลบุรี มีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนทัศนคติ และ 2) การยอมรับสนับสนุนและให้กำลังใจ จากแผนภาพที่ 1 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

4.2 ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการจังหวัดนนทบุรี

1) ผลทางบวก

ก. ผลต่อคนพิการ

ผลการศึกษา พบว่า การที่ศูนย์นนทบุรีการทำงานด้านการพิทักษ์สิทธิผ่าน โครงการฟื้นฟูสภาพจิตใจ เน้นคนพิการส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระและผ่านกระบวนการเสริมพลังคนพิการ ตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ ทำให้คนพิการมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความคิด และการปรับตัวเข้าสู่สังคม ดังนี้

- ด้านจิตใจ

คนพิการมีจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น มีความสุขที่ได้มีเพื่อนหน้าตาสดใส สนุกสนานร่าเริง มีความพยายามและความอดทนในการทำกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ มุมมองที่มีต่อตนเองและความพิการเสียใหม่ และกลับมามีกำลังใจที่จะต่อสู้กับชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

- ด้านร่างกาย

มีการดูแลเอาใจใส่ในสุขภาพของตนเองและการทำความสะอาดร่างกายเพิ่มขึ้น รู้จักเลือกที่จะสวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาด และเหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น มีการปรับปรุงบุคลิกท่าทางของตนเองให้ดีขึ้น เช่น การหวีผม โกนหนวด การพูดจา มีร่างกายที่แข็งแรงขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้มากขึ้น

- ด้านความคิด

กล้าพูด กล้าทำ กล้าคิด และกล้าตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้มากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง และยอมรับในความสามารถของตัวเอง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และหาทางออกของปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถ

บอกความต้องการของตนเองกับคนอื่นได้ และมีแนวทางที่จะไปให้ถึงเป้าหมายในชีวิตของตนเอง

- ด้านการปรับตัวในสังคม

คนพิการมีมารยาทในการเข้าสังคมมากขึ้น มีเพื่อนคนพิการที่หลากหลาย มีความอบอุ่นใจ และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเดินทางไปกับบุคคลที่ไม่ใช่คนในครอบครัวได้ สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นได้ สามารถอยู่ร่วมกับอาสาสมัครที่ไม่ใช่คนในครอบครัวได้

ข. ผลต่อครอบครัว

ครอบครัวคนพิการที่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระหรือเคยร่วมกับคนพิการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แบ่งออกเป็นด้านต่าง ได้แก่ 1) ด้านจิตใจ มีความทุกข์ลดลง ความกังวลใจและเป็นห่วงน้อยลง มีความเชื่อมั่นในตัวคนพิการว่าสามารถทำอะไรได้อีกมาก มีความสุขมากขึ้นและภาคภูมิใจกับความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของคนพิการ มีความสบายใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2) ด้านความคิดและสังคม มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิต คนพิการและครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจวิธีการดูแลคนพิการ สามารถแบ่งเวลาสำหรับงานการดูแลได้ดีขึ้น ครอบครัวมีเวลาที่จะไปทำงานอย่างอื่นได้มากขึ้น เห็นคนพิการเป็นคนที่มีความค่า

ค. ผลต่อชุมชน

มีการเปลี่ยนแปลงและมีความรู้เพิ่มขึ้น ผลดังกล่าวจากการที่ทางศูนย์มุ่งเน้นการทำงานด้านการพิทักษ์สิทธิ ทำให้ชุมชนเกิดความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม พบว่าชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการมากขึ้นเห็นได้จากมีการจัดทำทางลาด ปรับปรุงห้องน้ำ เพื่อให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น

2. ผู้นำชุมชนเน้นเฉพาะผู้นำชุมชนในพื้นที่นำร่องและมีความสนใจเข้ามาสัมผัสการทำงานของคนพิการหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์ฯ มีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังนี้

2.1 มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนพิการใหม่ มองเห็นคนพิการไม่ใช่คนอ่อนแอ หรือทำอะไรไม่ได้ ยกย่องคนพิการที่สู้ชีวิตและเป็นตัวอย่างให้กับชุมชน

2.2 เกิดการยอมรับในความคิดและความสามารถในตัวคนพิการ ในฐานะที่เป็นคนทำงานของศูนย์ฯ และคนพิการในพื้นที่

2.3 เห็นความสำคัญและเข้าใจปัญหาของคนพิการ ยินดีให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของคณะทำงาน ด้วยการให้โอกาส พื้นที่ในการทำกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือและช่วยในการออกเสียงเพื่อสนับสนุนการจัดแบ่งงบประมาณมาช่วยเหลือคนพิการในพื้นที่

ง. ผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มุ่งเน้นเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่นำร่อง และหน่วยงานมีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาคนพิการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาศังคมจังหวัดภายใต้การดูแลของศาลากลางจังหวัด มีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังนี้

1. หน่วยงานให้การยอมรับในความสามารถและความตั้งใจจริงของคณะทำงานมองคนพิการเป็นคนที่มีความรู้และเป็นทรัพยากรบุคคลที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้

2. ยินดีให้การสนับสนุนการทำงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ มีการปรับลดขั้นตอนและระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนให้เหมาะสมกับงานด้านคนพิการมากขึ้น

3. มีการปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการในพื้นที่ เช่น การทำทางลาดและห้องน้ำคนพิการ ณ. ที่ทำการ อบต.บางกร่าง มีการจัดทำห้องน้ำคนพิการและปรับสภาพพื้นที่ภายในบริเวณวัดโคกอนมหาสวัสดิ์ มีการขยายหน่วยเลือกตั้งจากบนศาลาลงมาบนพื้นราบเพื่อให้คนพิการสามารถเลือกตั้งได้สะดวก เป็นต้น

จะเห็นว่าผลบวกส่วนใหญ่เป็นผลที่เกิดเป็นรูปธรรมเป็นงานด้านการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากการทำงานที่เน้นหนักในเรื่องการพิทักษ์สิทธิ ผลที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นความสำเร็จของศูนย์จากการบริการดังกล่าว อย่างไรก็ตามย่อมมีผลลบเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยสรุปได้ดังนี้

2) ผลลบ

ก. ผลต่อคนพิการ

โดยคนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่า การดำรงชีวิตอิสระจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. คนพิการรุนแรงบางคนเชื่อมั่นในตนเองลดน้อยลง ภายหลังจากการเข้าร่วมกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระในช่วงสั้นๆ ประมาณ 3-4 เดือน เนื่องจากขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่องของคณะทำงาน ทำให้คนพิการกลับใช้ชีวิตแบบเดิม แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเป็นการเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงพลังออกมา และมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ แต่คนพิการมีโอกาสทำได้ในช่วงสั้นๆ จึงเกิดความผิดหวัง

2. คนพิการบางคนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองตามที่คิดไว้ มาจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมตัวคนพิการ เช่น ครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะกับคนพิการที่มีอายุน้อยหรือมีอายุ

มากเกินไป คนพิการที่พิการแต่กำเนิด คนพิการที่อาศัยครอบครัว พ่อแม่พี่น้อง และได้รับการดูแลเอาใจใส่มาตลอด พ่อแม่มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ คนพิการเหล่านี้จะไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ

3. คนพิการที่ขาดความรักความอบอุ่น เมื่อคณะทำงานเข้าไป กลับมีความต้องการที่จะผูกพัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นตัวของตัวเอง ผลคือคนพิการไม่สามารถกำหนดเป้าหมายและความต้องการของตนเองได้ จึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังไว้

4. คนพิการเสียความรู้สึก ในกรณีที่เป็นคนพิการที่มีความพิการทางสมองร่วมด้วยหรือคนพิการที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยคำพูดได้ เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เพราะนอกจากจะคิดและตัดสินใจด้วยตนเองไม่ได้แล้ว ยังต้องทนรับกับสิ่งที่ไม่ต้องการอีกด้วย เนื่องจากการสื่อสารไม่ตรงเป้าหมาย การไม่สามารถสื่อความได้สร้างให้คนพิการเกิดความรู้สึกกดดัน และรู้สึกขัดใจที่ตนเองไม่สามารถสื่อสารได้

ข. ผลต่อครอบครัว

เน้นครอบครัวคนพิการที่มีคนพิการเข้าร่วมในโครงการหรือเคยพาคนพิการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. บางครอบครัวไม่เข้าใจคณะทำงาน ไม่เข้าใจแนวคิด ไม่เข้าใจว่าคณะทำงานเข้ามาทำอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร ส่วนใหญ่เกิดจากขาดความต่อเนื่องในการลงพื้นที่

2. ครอบครัวไม่มีเวลาให้กับคนพิการ เพราะในการร่วมกิจกรรมที่ทางศูนย์ฯ จัดขึ้น ใช้เวลาค่อนข้างมากในแต่ละครั้ง ทำให้ครอบครัวต้องเสียเวลาในการทำงานและรู้สึกมีภาระ

3. กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นนามธรรม ไม่เห็นผลทันที ต้องเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวของคนพิการ และครอบครัว เช่น กิจกรรมการรณรงค์เรียกร้องสิทธิ ซึ่งต้องทำหลายครั้งกว่าจะเกิดผล หรืออาจไม่เกิดผลใดเลย การให้ความรู้แก่คนพิการในเรื่องแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ แต่คนพิการไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้ครอบครัวเบื่อหน่ายและไม่เห็นความสำคัญ

ค. ผลต่อชุมชน

เน้นผู้นำชุมชนในพื้นที่นำร่องและเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์ฯ ซึ่งมีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. พื้นฐานความคิดของคนในชุมชนในการช่วยเหลือคนพิการ ยังคงเป็นการสงเคราะห์ คนในชุมชนมีความรู้สึกสงสารคนพิการและมองว่าคนพิการเป็นผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ ทำให้ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในชุมชนได้มากนัก

2. ชุมชนมองว่าการดำเนินงานเน้นแต่คนพิการเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรเน้นแต่คนพิการรุนแรงเท่านั้น แต่ควรรวมคนพิการทุกประเภทและคนที่ใกล้ชิดกับคนพิการ เช่น คนชรา และครอบครัวคนพิการ

3. บางชุมชนไม่ให้ความสำคัญมีผลมาจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ไม่ต่อเนื่อง และไม่มีความชัดเจน

4. บางชุมชนไม่เห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ แม้ว่าศูนย์พยายามสะท้อนให้เกิดขึ้น จึงไม่มีความรู้สึกว่าจะต้องเข้าร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรมแต่อย่างใด

ง. ผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานหรือองค์กรที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ เคยชินกับการจัดกิจกรรมสร้างภาพหรือกิจกรรมที่เอื้อต่อการหาเสียงของนักการเมือง จึงมักจะทำให้การสนับสนุนงบประมาณเฉพาะบางโครงการตามที่ตนต้องการมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ที่คนพิการจะได้รับ

2. หน่วยงานเกิดความรู้สึกว่าตนได้รับผลประโยชน์น้อยจากการจัดสรรงบประมาณ เพราะคิดว่าคนพิการในชุมชนเป็นเพียงแค่ปัญหาเล็กๆเท่านั้น

4.2.1 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานศูนย์นันทบุรี

ด้านคนพิการ มีการให้บริการที่เน้นการพิทักษ์สิทธิ ภายใต้โครงการฟื้นฟูสภาพจิตใจ โดยเป็นโครงการที่ให้คนพิการในชุมชนจัดกลุ่มสนับสนุนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การพบปะพูดคุย ให้คนพิการได้ฟื้นฟูสภาพจิตใจซึ่งกันและกัน จากโครงการดังกล่าวยังนำไปสู่การเกิดกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการพิทักษ์สิทธิ โครงการฟื้นฟูสภาพจิตใจ เป็นโครงการที่คณะทำงานและคนพิการต้นแบบจัดขึ้น เพื่อช่วยให้คนพิการมีความรู้ในเรื่องสิทธิคนพิการ การใช้ชีวิต การปรับตัว จากการแลกเปลี่ยนระหว่างคนพิการด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้คนพิการในชุมชนมีโอกาสในการเข้าถึงการบริการดังกล่าว และมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น มีการเปิดใจและทำให้คนพิการอยากเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระมากขึ้น

ด้านครอบครัว ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการจังหวัดนันทบุรี ตระหนักในการทำงานร่วมกับครอบครัว เน้นไปที่การสร้างควมไว้วางใจแก่ครอบครัว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคณะทำงานและยอมรับให้คนพิการออกสู่สังคม รวมทั้งการชี้แนะให้ครอบครัวเห็นประโยชน์และความสำคัญของการดำรงชีวิตอิสระ

ด้านชุมชน จังหวัดนันทบุรี พบว่า บทบาทการดำเนินงานมีการมุ่งเน้นไปที่การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมแก่คนพิการ ตัวอย่าง เช่น การทำทางลาดภายในวัด การสร้างห้องน้ำคนพิการในสถานที่ราชการ การดูแลซึ่งกันและกันภายในชุมชน โดยอาศัยการดูแลที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการจัดหาผู้ช่วยเหลือส่วนตัวที่เป็นคนในชุมชน สลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันดูแลคนพิการในชุมชนของตนเอง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบอีกว่า ศูนย์ฯนันทบุรี มี

กระบวนการที่ชัดเจนและต่อเนื่องในด้านการดำเนินงานร่วมกับชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการทำงานร่วมกับคนพิการ รวมถึงการทำโครงการที่มีคนในชุมชนมีส่วนร่วม และส่งผลต่อการผลักดันให้งบประมาณด้านคนพิการเป็นส่วนหนึ่งในแผนการดำเนินงานของ อบต. อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ นนทบุรี ส่งผลต่อชุมชนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ในทั้ง 3 ชั้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การยอมรับ และการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม อันเนื่องมาจากการดำเนินงาน โดยศูนย์ฯ นนทบุรี ได้รับการยอมรับในเรื่องของการทำงานด้านการพิทักษ์สิทธิและการสร้างเครือข่าย งานด้านการพิทักษ์สิทธิของศูนย์ฯ จะค่อนข้างมีความโดดเด่น ซึ่งมีผลให้การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกทำได้ไม่ยากนัก โดยมีการดำเนินงานแบบบนลงล่าง (Top - Down) คือ หน่วยงาน (องค์การบริหารส่วนตำบล) เป็นสื่อกลางแก่ชุมชน ตัวอย่าง เช่น ในชุมชนบางกร่าง ในลักษณะที่ว่าหน่วยงานสั่งการและจัดกิจกรรมโดยขอความร่วมมือจากชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกันว่า กิจกรรมดังกล่าวได้รับการยอมรับจาก อบต. ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญ และส่งผลให้ครอบครัวที่เป็นสังคมเล็กๆ ที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยปกติแล้วการทำงานจะมุ่งเน้นไปที่หน่วยเล็กๆ ก่อน และผลักดันไปสู่ชุมชนและหน่วยงานตามลำดับ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษา พบว่า เป็นการยากยิ่งจากการเปลี่ยนหน่วยเล็กๆ ในสังคมแบบ (Bottom - Up) อย่างไรก็ตาม หากไม่เริ่มจากหน่วยเล็กๆ ก่อน จะเป็นการยากยิ่งที่จะสร้างความยั่งยืนในสังคม

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องของคนพิการในสังคมไทย ถือว่า ทัศนคติเป็นเรื่องใหญ่ หากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยให้มองคนพิการว่าเป็นเรื่องสาธารณะ การทำงานในการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอกถือว่าเป็นเรื่องยาก ดังนั้น การใช้เทคนิคด้านการสร้างเครือข่าย และการผลักดันนโยบาย จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ทางศูนย์ฯ ได้ใช้ความพยายาม เพื่อให้สังคมมีความพร้อมในการรองรับคนพิการออกสู่สังคม เพื่อให้คนพิการใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ การเปลี่ยนแปลงที่คนพิการเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ

จากการศึกษา พบว่า ศูนย์ฯ จังหวัดนนทบุรี ค่อนข้างมีความก้าวหน้าในด้านการดำเนินงานและการสร้างเครือข่ายกับชุมชน เนื่องมาจาก การสร้างพลังในการต่อรองในชุมชน ประกอบกับการใช้เทคนิคการดำเนินงาน โดยมีคนพิการที่เป็นคณะทำงานมีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เกิดการประสานงานร่วมกัน รวมทั้งการของบประมาณจาก อบต. ในการบริหารจัดการ และผลักดันให้งบประมาณเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณประจำปีของ อบต. ซึ่งแตกต่างกับศูนย์ฯ จังหวัดชลบุรีและศูนย์ฯ นครปฐม ซึ่งได้งบประมาณสนับสนุนมาจาก ศูนย์ฯ พระมหาไถ่ และสมาคมคนพิการจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นงบที่มาจากหน่วยงานต้นสังกัด ต่างจากศูนย์ฯ นนทบุรีที่เป็นงบจากเครือข่ายที่ทำงานร่วมกัน

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศูนย์จังหวัดนนทบุรี มีผลในทางบวกและสามารถฉีกกำลัง การดำเนินงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้ มีความเคลื่อนไหว มีการสนับสนุนการทำงาน ร่วมกัน ทั้งในด้านบุคลากรงบประมาณ เป็นต้น แม้ว่าจะยังไม่ต้องผลักดันผลงานในระดับชุมชน มาก่อนก็ตาม แต่เป็นการทำงานควบคู่กันไป ทั้งด้านนโยบายและปฏิบัติ

4.2.2 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ⁵⁶

1. ปัญหาด้านการดำเนินงาน

ก) การประชาสัมพันธ์ ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มคนในชุมชน ซึ่งทำให้คนพิการไม่รู้ว่ามี ศูนย์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการและมีการจัดกิจกรรม รวมทั้งคนพิการขาดความเข้าใจใน บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ข) ปัญหาด้านพื้นที่การฝึกทักษะไม่เพียงพอ ทำให้ผู้รับบริการจำเป็นจะต้องฝึก ทักษะที่บ้าน ซึ่งอาจมีอุปสรรคในเรื่องของอุปกรณ์ เครื่องมือที่ไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร และการ ฝึกที่บ้านอาจเกิดความเคยชิน ทำให้การฝึกทักษะไม่เป็นระบบ

2. ปัญหาด้านอุปสรรคของคณะทำงาน

ปัญหาด้านสุขภาพของคณะทำงาน เนื่องจากคณะทำงานส่วนใหญ่เป็นผู้พิการที่ มีระดับความพิการรุนแรง ทำให้มีอุปสรรคอย่างมาก ในการเดินทางและการลงพื้นที่เพื่อทำ กิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งการทำงานดังกล่าว ต้องยอมรับว่าคณะทำงานในศูนย์ฯ ปฏิบัติงาน ด้วยความทุ่มเท ทำให้ประสบกับปัญหาสุขภาพอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

3. ปัญหาด้านผู้รับบริการ

ก) คนพิการตั้งเป้าหมายกว้างเกินไป เนื่องจากขาดความเข้าใจ ขาดทักษะใน เรื่องการดำรงชีวิตอิสระ วิธีแก้ไข คือ คณะทำงานควรเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับคนพิการให้ เข้าใจว่าสิ่งที่ตั้งเป้าไว้กว้างเกินไป ไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้ภายในระยะเวลาของช่วงการฝึก ทักษะซึ่งกำหนดไว้ไม่เกิน 3 เดือน

ข) คนพิการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ว่าสามารถขอหรือให้ ช่วยเหลืออะไรได้บ้าง วิธีแก้ไข คือ คณะทำงานได้ไปขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาโครงการว่าบทบาท หน้าที่ของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว สามารถทำอะไรได้หรือทำอะไรไม่ได้ เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการ ดำรงชีวิตอิสระหรือไม่ จากนั้นจึงไปอธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ที่ถูกต้องให้แก่คน พิการเข้าใจ

⁵⁶ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์จำนวน 2 คน

ค) คนพิการต้องการเปลี่ยนตัวผู้ช่วยเหลือส่วนตัว เนื่องจาก การให้ความช่วยเหลือไม่ตรงตามความต้องการของคนพิการ เช่น ไม่สามารถอุ้มคนพิการได้ ไม่มีเวลาว่างหรือเวลาว่างไม่ตรงกัน วิธีแก้ไข คือ คณะทำงานจัดหาผู้ช่วยเหลือส่วนตัวให้ใหม่ โดยให้คนพิการช่วยหาคนในชุมชนหรือรับสมัครผู้ช่วยเหลือส่วนตัวเพิ่ม อาจเป็นคนใกล้ชิดคนพิการหรือญาติพี่น้อง แล้วนำมาอบรมให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ตามแนวคิดของโครงการดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ ก่อนส่งไปช่วยเหลือคนพิการ

4. ปัญหาด้านครอบครัวคนพิการ

ครอบครัวคนพิการไม่เข้าใจ ไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากแนวคิดเรื่องโครงการดำรงชีวิตอิสระยังเป็นเรื่องใหม่ ความไม่เข้าใจส่งผลให้คณะทำงานไม่ได้รับความร่วมมือ วิธีแก้ไข คือ ให้คณะทำงานหรือที่ปรึกษาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระไปพบปะพูดคุยทำความเข้าใจกับครอบครัวคนพิการที่ไม่เข้าใจ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดและวิธีการทำงานของศูนย์ดำรงชีวิตอิสระมากขึ้น

5. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการดำรงชีวิตอิสระในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็น ค่ายานพาหนะ ค่าตอบแทนผู้ช่วยเหลือส่วนตัวได้รับไม่คุ้มค่ากับค่าเดินทางมาดูแลคนพิการ เนื่องจากคณะทำงานไม่สามารถจัดหาผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ที่เป็นคนในชุมชนเดียวกันกับคนพิการได้ แนวทางแก้ไข คือ เพิ่มชั่วโมงทำงานในการทำงานแต่ละวันของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ที่บ้านอยู่ไกล เช่น เพิ่มจาก 2 ชั่วโมงต่อวัน เป็น 4 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อให้ผลตอบแทนคุ้มกับค่าเดินทาง

4.2.3 จุดแข็งและจุดอ่อน ในการดำเนินงานของศูนย์⁵⁷

จุดแข็ง

1. คณะทำงานทุกคนมีความตั้งใจจริง มีความมุ่งมั่น และร่วมกันทำงานเป็นทีม เนื่องจากคณะทำงานส่วนใหญ่พัฒนามาจากการเป็นผู้รับบริการและตัดสินใจทำงานอาสาสมัครด้วยใจ ดังนั้นจึงมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างมาก และมีความต้องการให้ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระพัฒนาไปได้ในระดับที่น่าพอใจ และเป็นที่ยอมรับ สามารถช่วยให้คนพิการในชุมชนดำรงชีวิตอิสระได้

2. มีที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องกรอบแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ และการบริหารจัดการ

3. คณะทำงานได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถหลากหลายมาร่วมทำงาน เช่น ความรู้ด้านการบริหาร ความรู้ด้านอาชีพ การให้คำปรึกษาที่ดีแก่คนพิการ

⁵⁷ ข้อมูลจากเอกสารสรุปการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2549

จุดอ่อน

1. เวลาในการทำงานไม่เต็มที่ เนื่องจากคณะทำงานบางคนต้องทำงานประจำของตนเอง
2. การลงพื้นที่สำรวจคนพิการเกิดความล่าช้า เนื่องจากคณะทำงานส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ทำให้การติดต่อประสานงานมีอุปสรรค การเดินทางล่าช้าเนื่องจากไม่รู้เส้นทาง
3. คณะทำงานบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในการทำงาน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานและไม่กล้าที่จะพูดคุยกับคนพิการในโครงการทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสภาพจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และไม่สามารถรับรู้ปัญหาของคนพิการได้อย่างเต็มที่

สรุป ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ สภาพร่างกายของคนพิการที่เป็นคณะทำงาน เพราะต้องทำงานหนัก เนื่องจากความต่อเนื่องกับผู้รับบริการมีความสำคัญ แต่สภาพความพิการส่งผลต่อปัญหาด้านสุขภาพ ประกอบกับการเผชิญปัญหาเรื่องความคาดหวังที่คนพิการมักคาดหวังสูงเมื่อไม่ได้อย่างที่หวังก็จะท้อแท้ และถอนตัวออกจากการเข้าร่วมกระบวนการ

4.2.4 กรณีศึกษาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระจังหวัดนนทบุรี

ประวัติข้อมูลส่วนตัว (กรณีศึกษาที่ 3)⁵⁸ คนพิการที่เป็นสมาชิกประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ ปัจจุบันสามารถพัฒนาเป็นคณะทำงาน และประกอบอาชีพอิสระเป็นของตนเองได้ ชื่อ นางสาวก้อย (นามสมมุติ) อายุ 33 ปี อาชีพ รวมกลุ่มกับเพื่อนคนพิการประกอบอาชีพอิสระ

สภาพปัญหาและความพิการ พิการภายหลังจากอุบัติเหตุรถยนต์พลิกคว่ำในปีพ.ศ. 2535 ตัวกระเด็นออกจากกระจกหน้ารถ กระดูกต้นคอข้อที่ 5 แตกทำให้เส้นประสาทที่ต้นคอขาด ร่างกายไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวเองได้เลย ไม่สามารถควบคุมระบบขับถ่ายได้ด้วยตัวเอง ต้องมีคนคอยช่วยเหลือตลอดเวลา

การดำรงชีวิตในอดีตก่อนการเข้าเป็นสมาชิก พิการเมื่อปี 2535 ตนต้องทนกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะแม้แต่แขน นิ้วมือไม่สามารถขยับได้ ตนกลับมาอยู่รักษาตัวที่บ้าน ไม่นานก็เป็นแผลกดทับที่ก้นกบ อีกไม่นานก็เป็นที่สะโพกทั้งสองข้างเพราะไม่มีคนพลิกขยับตัวให้ ก้อยทนอยู่กับแผลกดทับประมาณ 4 ปี มีอาการติดเชื้อที่แผลตลอดเวลา บางวันมีไข้สูง บางวันปวดหัวมาก ตอนนั้นนอกจากเป็นแผลกดทับแล้วยังติดเชื้อทางเดินปัสสาวะบ่อยมาก แม้ตั้งความหวังไว้ตลอดเวลาว่าจะต้องหายจึงพาไปรักษาทุกอย่าง หมอพระ หมอน้ำมัน น้ำมันดี ผึ้งเข็ม ฉีดยากระตุ้นเส้นเอ็น ฯ เพราะคิดว่าจะเดินได้ แต่พอไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงยังนอนรอรับความช่วยเหลือเหมือนเดิมแม้ก็จะพูดทำให้เรารู้สึกแย่

⁵⁸ ข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกที่เข้าร่วมกระบวนการมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ

ตนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย นอกจากรอคอยคนในครอบครัวมาช่วย ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลาร่างของเขา บางครั้งรอนานมากแต่ก็ต้องอดทน เพราะเราทำเองไม่ได้ ในช่วงที่กลับมาอยู่บ้านเคยคิดว่าจะมีความสุขได้อยู่กับพ่อ แม่ และลูกสาว แต่ไม่เป็นอย่างที่คิด ทำให้คิดฆ่าตัวตาย (หลายครั้ง) ก้อยถูกตอกย้ำ ซ้ำเติมกับเรื่องที่ผ่านมาบ่อยครั้ง ถูกมองว่าเป็นแค่ "อ้อย" ทำอะไรก็ไม่ได้

การตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิก เนื่องจากตนย้ายมาอยู่ จ.นนทบุรี คณะทำงานเข้าไปเยี่ยมที่บ้านโดยขอเก็บประวัติ ถ่ายรูป บันทึกข้อมูลส่วนตัวของตน พร้อมกับแนะนำตัวเอง แนะนำโครงการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ว่าเป็นโครงการนำร่องมีกิจกรรมต่างๆ ให้คนพิการเข้าร่วมทำ ในปีแรกนั้นเป็นเรื่องการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการโดยมีผู้ช่วยเหลือคอยช่วยเหลือ กิจกรรมแรกที่ได้เข้าร่วมด้วยคือการฝึกอบรมผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการ แต่กว่าจะตัดสินใจได้ก็นานเพราะกลัว กังวลสารพัด แต่พี่สาวอยากให้ไปเมื่อตอนนั้นตนเข้ามาทำงานจึงเข้าใจดีว่าครอบครัวเป็นประตูด่านแรกที่สำคัญมากในการสนับสนุนคนพิการหรือไม่สนับสนุน แต่ก้อยโชคดีที่ได้รับการสนับสนุน จำได้ว่าพี่เขยบอกว่า "ดีแล้วน้อง ก้อยจะได้มีเพื่อน"

การดำรงชีวิตในปัจจุบัน มีโอกาสได้คิด ตัดสินใจ เพียงแค่บอกความต้องการแก่พี่สาว เขาเข้าใจไม่ว่าอะไรเพียงแค่มองดูอยู่ห่างๆ สิ่งที่เปลี่ยนไป คือ ได้รับความรู้เรื่องการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมากขึ้น ต่างจากเมื่อก่อนซึ่งเคยคิดว่า พิการขนาดนี้จะทำอะไรได้แต่พอได้รับโอกาสได้รับการพัฒนา ได้รับความไว้วางใจ ทำให้มีความมั่นใจขึ้นมาก กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง กล้าที่จะตัดสินใจมากขึ้น ชีวิตประจำวันก็เปลี่ยนไปจากที่ต้องรอรับความช่วยเหลือ เปลี่ยนเป็นสามารถกำหนดได้ว่าจะทำอะไรที่ไหนเมื่อไหร่โดยมีผู้ช่วยเหลือคอยช่วยเหลือ ได้ทำทุกอย่างที่อยากทำและสามารถเปลี่ยนความคิดมาได้จากสิ่งที่เราทำ "เราจะไม่ทำตัวให้เป็นภาระของคนอื่นแต่เรายังคงต้องพึ่งคนอื่นอยู่เพราะสภาพความพิการของตัวเอง"

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ ศูนย์เป็นส่วนขับเคลื่อนให้งานด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นที่รู้จักและทำให้คนในสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ตัวคนพิการ ครอบครัวได้เข้าใจ การทำงานที่ผ่านมา มีทั้งปัญหาอุปสรรค การทำงานมุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นฐาน เน้นการพัฒนาคน ผลักดันเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวย คิดว่าศูนย์ทำงานหรือวางรากฐานมาถูกทางแล้ว อย่างไรก็ตามมีความคิดว่า ศูนย์ขาดแคลนบุคลากรและจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ความคิดเห็นต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เป็นเรื่องใหม่ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นแนวคิดที่ไม่นิ่ง ต้องได้รับการขยายในวงกว้างให้แก่สาธารณชนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับคนพิการ

บทบาทการดำเนินงานของศูนย์มีส่วนช่วยให้ท่านสามารถดำรงชีวิตอิสระได้ การดำเนินงานของศูนย์ที่เน้นให้บริการแก่คนพิการและยังเน้นเรื่องการพิทักษ์สิทธิ ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนพิการเอง เมื่อเข้าสู่โครงการต่างๆแล้ว คนพิการยังสามารถ เข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระได้

เทคนิคในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม แบ่งตามหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ยังสามารถทำงานร่วมกัน ทุกคนมีอิสระทางความคิดสามารถแสดงความคิดเห็นได้ทุกอย่าง พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ดีที่สุด

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการทำงาน ขาดเจ้าหน้าที่ที่จะช่วยทำงานในศูนย์ด้านเอกสาร การติดต่อประสานงาน แต่ถ้ามองในแง่ดีจะพบว่าคณะทำงานเองก็ได้เรียนรู้การทำงานในทุกด้านไปพร้อมๆกัน บางครั้งทำงานไปพร้อมกับขาดการประสานงานที่เข้าใจกันระหว่างคณะทำงานด้วยกัน อาจเป็นเพราะว่าแต่ละคนมีอิสระทางความคิด

ตารางที่ 5 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
ไม่มีหน่วยงานรัฐที่ทำงานด้านการพัฒนาคนพิการแต่ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของทุกคน ตามความต้องการที่แท้จริง	ศูนย์ไม่สามารถทำงานบริการแก่คนพิการได้เต็มที่ เนื่องจากระบบสวัสดิการที่ยังไม่เพียงพออีกส่วนขึ้นอยู่กับคณะทำงานที่ยังไม่มีใจและความพร้อมในการทำงานมากพอ
ศูนย์มีส่วนช่วยให้คนพิการมีบทบาทในทางสังคมมากขึ้น มีการเรียกร้องสิทธิ และความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น	การขาดบุคลากรผู้ช่วยเหลือส่วนตัว เนื่องจากคนที่มีใจรักในการให้ความช่วยเหลือคนพิการมีน้อย ที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เพราะผลประโยชน์ตอบแทน
ศูนย์ช่วยให้คนพิการเกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ เช่นเดียวกับคนปกติ และสามารถช่วยเหลือและดูแลตนเองได้	ขาดงบประมาณในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ในบางครั้งการทำงานกำลังเดินไปได้ด้วยดีแต่เมื่อหมดงบประมาณคนพิการขาดการสนับสนุนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คนพิการกลับไปเหมือนเดิมในบางรายอาจถอยย้อนกลับมาดีกว่าเดิมเพราะหมดกำลังใจที่จะสู้ต่อ

ตารางที่ 5 (ต่อ) แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
	ในช่วงที่ลงพื้นที่ค้นหาเยี่ยมบ้านคนพิการ คนพิการหรือครอบครัวคนพิการเข้าใจการทำงานของศูนย์ผิด คิดว่าเป็นสถานสงเคราะห์

ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ เป็นอีกทางเลือกที่คนพิการจะได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้เปลี่ยนความคิดเปลี่ยนมุมมองใหม่ๆ ถ้าคนพิการต้นแบบคนนั้นสามารถเปลี่ยนมุมมองคนพิการได้ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ชีวิตได้แล้ว กิจกรรมอื่นเป็นเพียงตัวเสริมเท่านั้นเอง คนพิการต้นแบบที่เป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนคนพิการควรเป็นคนที่น่าไว้วางใจ น่าคบหาและสามารถพูดคุยได้อย่างสนิทใจ ในปีนั้นได้คณะทำงานหลักเป็นคุณใจ เป็นภาพแรกๆ ที่เห็น ก็ยังคิดว่าการพบเพื่อนคนพิการครั้งแรกเป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนความคิด กำหนดเป้าหมายได้ จำได้ว่าในตอนนั้นภาพที่เห็นคือพี่ใจเหมือนคนปัญญาอ่อนแต่พอได้ฟังประสบการณ์ของพี่เค้าแล้วเปลี่ยนความคิดทันทีเลย "ทำไมทำได้" ต้นแบบต้องมีส่วนที่มองเห็นและจับต้องได้อยู่ในตัวคนคนเดียว

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว คิดว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะการที่คนพิการรุนแรงจะลุกขึ้นมาใช้ชีวิตอิสระได้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเรื่องผู้ช่วยเหลือส่วนตัว และไม่ควรเป็นคนในครอบครัวเพราะจะทำให้คนพิการขาดความเป็นอิสระไม่สามารถกำหนดหรือแสดงความต้องการของตนเองได้เต็มที่

มองว่าตนเองประสบความสำเร็จ IL ระดับใด มองว่าตัวเองประสบความสำเร็จมาก เพราะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้คนรอบข้าง โดยเฉพาะคนในครอบครัวยอมรับเราได้ และที่สำคัญคือ เราสามารถคิดเอง ตัดสินใจเอง และยอมรับผลในสิ่งที่ตัวเองทำได้ ถ้ามองอีกมุมคิดว่า เป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นเท่านั้น เพราะยังมีงานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอิสระอีกมาก ที่รอให้เราทำ จากประสบการณ์การทำงาน มองว่าคนพิการที่มาขอรับบริการ มีประสบการณ์ด้านบวกและลบ

ด้านบวกพบว่า

- 1) คนพิการได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ทำให้มีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้น
- 2) คนพิการได้เริ่มคิดเอง ตัดสินใจเอง กำหนดเป้าหมายตนเองได้โดยผ่านการให้

คำปรึกษาฉันเพื่อน

ด้านลบพบว่า

- 1) ศูนย์ยังไม่สามารถให้บริการผู้ช่วยเหลือได้

2) ศูนย์ยังให้บริการได้ไม่ครบทุกประเภทความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการทางสมอง ที่ทางศูนย์ยังขาดทักษะการทำงานด้วย

สรุป⁵⁹ กรณีศึกษาที่ 3 ภายหลังเข้าร่วมกระบวนการแล้ว ประสบความสำเร็จ และยังพัฒนามาเป็นคณะทำงานที่มีศักยภาพ ปัจจุบันคุณก้อยเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากประจำศูนย์นนทบุรี ทั้งนี้ คุณก้อยเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระได้เพราะคนพิการต้นแบบ และแรงผลักดันสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งมีความสำคัญมาก ต้นแบบเป็นปัจจัยหลัก ให้เกิดแรงบันดาลใจ ครอบครัวเป็นปัจจัยเสริมให้การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง มีความราบรื่น ประกอบกับคุณก้อยเป็นคนที่มีความสามารถและมีความคิดกระตือรือร้น ที่อยากจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่ตลอดเวลา คุณก้อยต้องการเป็นภาระแก่คนอื่นให้น้อยที่สุด จนกระทั่งการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ทำให้คุณก้อยเปลี่ยนความคิดใหม่ว่า คนพิการมีความสามารถได้เท่ากับคนปกติ เพียงแต่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

ประวัติข้อมูลส่วนตัว (กรณีศึกษาที่ 4)⁶⁰ คนพิการที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ ไม่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมกระบวนการ นางสาวส้ม (นามสมมุติ) อายุ 30 ปี ไม่มีอาชีพ

สภาพปัญหาและความพิการ ส้มพิการภายหลังประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ไร้ชีวิต จากการนั่งซ้อนท้ายสามีไปทำงานแล้วเผลอล้มทำให้ตกจากรถสมองซีกขวาได้รับการกระทบกระเทือน หลังจากผ่าตัดสมองตัดกะโหลกด้านขวาออกทำให้กล้ามเนื้อด้านซ้ายไม่มีแรงแขนข้างขวาได้รับการผ่าตัดทำให้ไม่สามารถยกแขนขึ้นได้เต็มที่ ในตอนที่เข้าไปพบคุณส้มได้ทราบปัญหาจากครอบครัวว่าคุณส้มมีบุตรสาวหนึ่งคนและไม่ได้พบเจอลูกสาวเลย ส่วนสามีหลังจากคุณส้มประสบอุบัติเหตุพิการแล้วได้แยกไปอยู่ที่บ้านของแม่พาลูกสาวไปด้วย ทำให้คุณส้มคิดมากไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตและยังถูกคนในครอบครัวพูดตอกย้ำให้เสียใจบ่อยครั้ง ตอนแรกที่คณะทำงานเข้าไปพบได้ขอเก็บประวัติความพิการ สภาพปัญหาที่พบ คือคุณส้มไม่กล้าคิดไม่กล้าพูดบอกความต้องการของตัวเอง คุณส้มช่วยเหลือตัวเองได้น้อยมากอาจเป็นที่ความพิการที่กระทบกระเทือนในส่วนสมองมากเกินไป ทำให้คุณส้มขาดความกระตือรือร้น

การดำรงชีวิตในอดีตก่อนการเข้าเป็นสมาชิก ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รอพ่อตักข้าวให้กิน แม่บอกให้คุณส้มออกกำลังกาย คุณส้มไม่สนใจนอนฟังเพลงอย่างเดียว พอปีสสาวะออกมาแม่จะช่วยเปลี่ยนผ้าที่เปียกให้ เวลาอุจจาระใช้วิธีกินยาสองสามวันถึงกินยาให้ถ่าย

การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก ศูนย์ ฯ มีกระบวนการเข้าไปหาโดยค้นหาจากอบต.บางพลับ คุณส้มสามารถตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ ในครั้งแรกพ่อคุณส้มจะออกมาด้วยแต่พอ

⁵⁹ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่เข้าร่วมในกระบวนการ และประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ โดยผู้ศึกษา

⁶⁰ ข้อมูลการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิก และเข้าร่วมกระบวนการมาไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ได้ออกมาบ่อยขึ้นครอบครัวเกิดความไว้วางใจจึงไม่ขอตามไปด้วย คุณสัมผัสตัดสินใจเพราะอยากมีชีวิตที่ดีทำงานได้เหมือนเพื่อนคนพิการ เพราะการเห็นต้นแบบคนพิการและอยากมาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆที่มีความพิการ

การดำรงชีวิตในปัจจุบัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ เพราะคุณสัมผัสไม่สามารถยืนยันในการตัดสินใจของตนเองได้และไม่มีความหวังในอนาคต รวมทั้งยังยึดติดอยู่กับปัญหาส่วนตัวในด้านลบ จะมีการเปลี่ยนแปลงได้บ้างเวลาที่คณะทำงานเยี่ยมให้กำลังใจและในเวลาที่ได้ออกมาร่วมกิจกรรมภายนอก แต่เปลี่ยนเพียงชั่วคราวเท่านั้น

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต้องการมีเพื่อน ตนอยากให้คุณสัมผัสมารับไปร่วมกิจกรรมข้างนอกบ้านบ่อยๆ อยากให้คุณสัมผัสมีงบประมาณมากพอที่จะจัดผู้ช่วยเหลือให้ตนในชีวิตประจำวันได้

ความคิดเห็นต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ คิดว่าเป็นแนวคิดที่ช่วยคนพิการได้ แต่เป็นแนวคิดใหม่ ทำความเข้าใจได้ยากและคนพิการหลายคนยังไม่สามารถเข้าใจได้อย่างแท้จริง

บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯที่มีผลทำให้ท่านยังไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ เพราะศูนย์ฯไม่มีที่ให้อยู่ แม่เคยบอกในครั้งแรกว่าให้เอาไปไว้ที่ศูนย์ฯเลย แต่คณะทำงานบอกว่าศูนย์ฯไม่ใช่ที่พัก เป็นแค่ที่ทำงานเท่านั้น จะเข้าไปพักที่ศูนย์ได้จะต้องเข้ารับการฝึกทักษะเฉพาะบุคคล ศูนย์ฯไม่สามารถจัดผู้ช่วยเหลือให้ได้อย่างที่ต้องการ ศูนย์ฯส่งผู้ช่วยเหลือมาเพื่อช่วยในเวลาพลิกขยับตัว ช่วยออกกำลังกาย จากนั้นให้ฝึกทำด้วยตนเอง แต่ ตนมีความขี้เกียจ

เทคนิคในการทำงาน อยากเห็นการทำงานอย่างจริงจังและผลประโยชน์ส่วนใหญ่ต้องตกอยู่กับคนพิการ

ปัญหาอุปสรรคที่พบ คุณสัมผัสไม่เคยได้เข้าไปพบเห็นการทำงานในศูนย์ฯ ไม่สามารถให้ข้อมูลได้

ตารางที่ 6 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
ทำให้รู้และเข้าใจในการดำรงชีวิตได้ดีขึ้น มีความกล้าและมั่นใจในการออกสู่สังคม และรู้จักการปฏิบัติตัวในสังคม	ภาครัฐยังไม่เชื่อมั่น ยังไม่มั่นใจในศักยภาพของคนพิการรุนแรงว่าทำงานเพื่อคนพิการได้ จึงไม่เห็นความสำคัญในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการบริหารจัดการ ต้องใช้งบประมาณจากการเขียนโครงการเป็นครั้งคราว
การเกิดศูนย์ทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์กรด้านคนพิการ	

ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ คนพิการต้นแบบควรมีลักษณะความพิการที่คล้ายๆกัน และต้องมีทักษะในการให้กำลังใจและมีทักษะในการช่วยปรับเปลี่ยนวิธีคิด

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว จำเป็นมากเพราะคิดว่าตนเองยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีเท่าที่ควร รวมทั้งน้ำหนักตัวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่มีการขยับเขยื้อน เคลื่อนที่จากที่นอนเลย ทำกิจกรรมต่างๆ เรื่องนอน กิน ถ่ายในที่เดียวกัน ไม่สามารถขยับตัวหรือ พยุงตัวเองได้ในเวลาที่จะต้องอาบน้ำจึงต้องใช้การเข็ดตัวแทน มีคุณพ่อ คุณแม่ที่แก่ชรามากขึ้น พี่สาวมีครอบครัวแล้วเข้าต้องตื่นไปทำงานแต่มีดเพราะที่ทำงานอยู่ไกลมาก คุณสัมผัสต้องใช้ ผู้ช่วยเหลืออย่างน้อย 2-3 คนในการช่วยอาบน้ำ และต้องใช้ผู้ช่วยเหลืออย่างน้อย 2-3 คนในการพา ออกไปร่วมกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คุณสัมผัสต้องการรับบริการจากศูนย์ในเรื่องการฝึกทักษะด้านต่างๆ เช่น การช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวัน ต้องการรับบริการผู้ช่วยเหลือ ต้องการขอรับ คำปรึกษาฉันเพื่อน ต้องการข้อมูลข่าวสารจะได้รู้ว่ามิข่าวอะไรบ้าง ต้องการรู้เรื่องสิทธิของคน พิการ

สรุป⁶¹ กรณีศึกษาที่ 4 เข้าร่วมในกระบวนการแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ สองประการ คือ 1) สภาพความพิการที่ส่งผลกระทบต่อสมองบางส่วน ทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการคิดทำสิ่งใหม่ 2) สภาพความกดดันในสภาวะจิตใจและความท้อแท้ที่ไม่ได้อยู่กับลูกสาวและสามี ทำให้มีความท้อแท้ ไม่มีจุดหมาย ไร้ความมุ่งมั่นและหมดกำลังใจ ในขณะที่คนพิการต้นแบบยังคงมีความสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมในกระบวนการ ทำให้คุณสัมผัสเปลี่ยนแนวความคิด พร้อมทั้งจะสู้ แต่ปัญหาเมื่อเข้าร่วมในกระบวนการและไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ เพราะคุณสัมผัสไม่รู้ว่าที่แท้จริงตนเองต้องการอะไร ไม่สามารถยืนยันการตัดสินใจของตนเองได้ รวมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง ทศนคติต่อตนเองในด้านลบยังมีอยู่มาก นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้ ไม่สามารถก้าวผ่านอุปสรรค ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างแท้จริง

4.2.5 สรุปและการวิเคราะห์กรณีศึกษา

จากกรณีศึกษาที่ 3 พบว่า คนพิการต้นแบบเป็นอีกทางเลือกที่คนพิการจะได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้เปลี่ยนความคิดเปลี่ยนมุมมองใหม่ๆ ถ้าคนพิการต้นแบบคนนั้นสามารถเปลี่ยนมุมมองเพื่อนคนพิการได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ชีวิต กิจกรรมอื่นเป็นเพียงตัวเสริมเท่านั้นเอง ส่วนของความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว คิดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากเพราะความพิการที่รุนแรง การที่คนพิการรุนแรงคนนี้จะลุกขึ้นมาใช้ชีวิตอิสระได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเรื่องผู้ช่วยเหลือ และไม่ควรเป็นคนในครอบครัวเพราะจะทำให้คน

⁶¹ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกและเข้าร่วมกระบวนการ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ โดย ผู้ศึกษา

พิการขาดความเป็นอิสระไม่สามารถกำหนดหรือแสดงความต้องการของตนเองได้เต็มที่ จากกรณีศึกษาที่ 3 เช่นเดียวกัน ด้านการพิทักษ์สิทธิ การดำเนินงานของศูนย์ที่เน้นให้บริการแก่คนพิการและยังเน้นเรื่องการพิทักษ์สิทธิ ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนพิการเอง เมื่อเข้าสู่แผนต่างๆแล้วคนพิการทุกคนก็ยังสามารถ เข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระได้

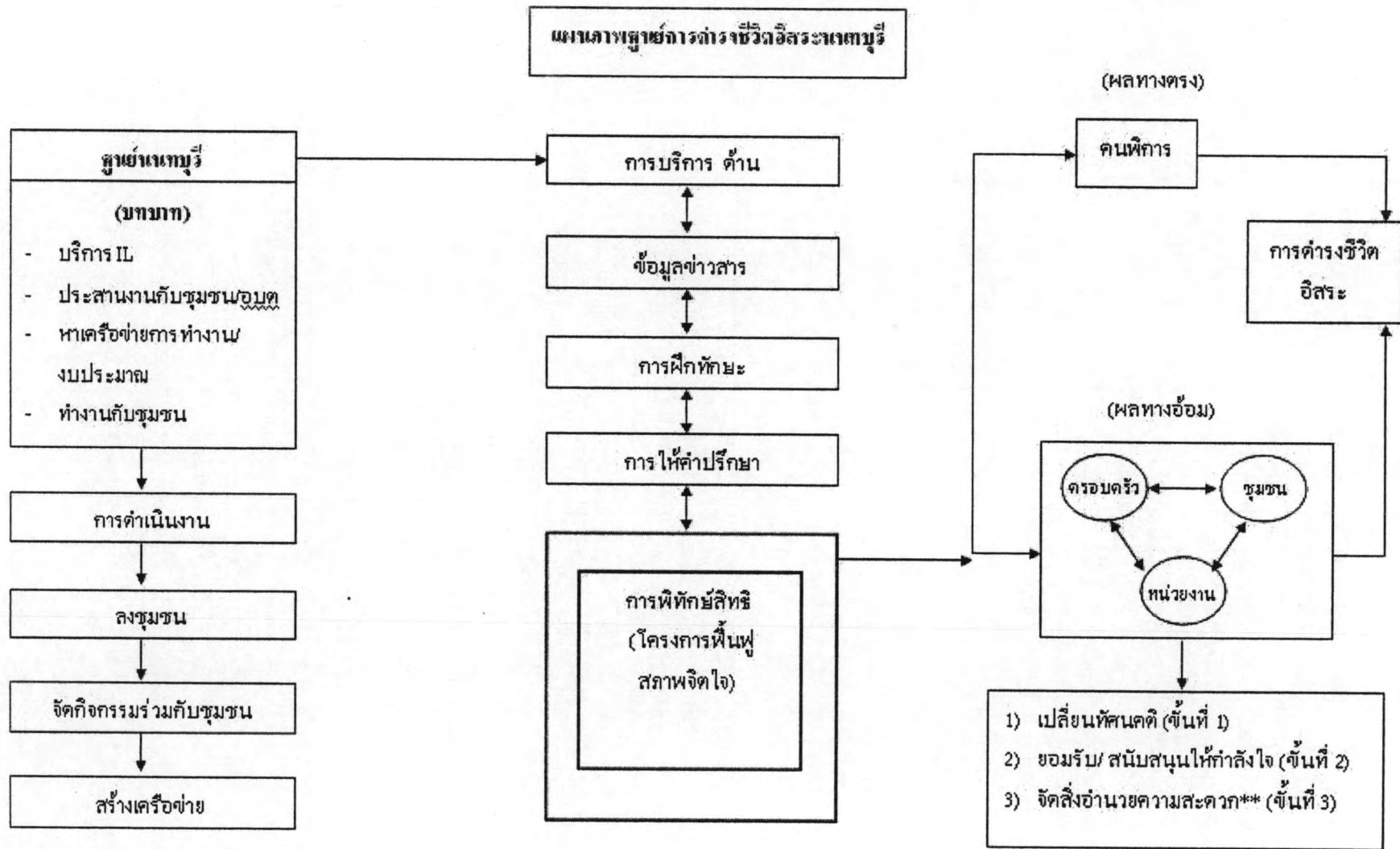
สรุปได้ว่า คนพิการต้นแบบมีอิทธิพลต่อการที่คนพิการจะตัดสินใจเข้าร่วมในกระบวนการการนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระอย่างมาก โดยคนพิการต้นแบบนั้นจะร่วมอยู่ในรูปแบบกิจกรรมที่แต่ละศูนย์ฯจัดขึ้น โดยศูนย์ฯนนทบุรี เน้นการทำงานภายใต้โครงการฟื้นฟูสภาพจิตใจที่มีคนพิการต้นแบบร่วมอยู่ด้วยในโครงการ

แม้ว่าแต่ละศูนย์ฯจะมีรูปแบบและการจัดทำโครงการที่ต่างกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นไม่แตกต่างกันในด้านการสร้างให้คนพิการรู้จักตัวเอง เข้าใจในความพิการของตนเอง และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด และมีความกล้าที่จะตัดสินใจให้ตนเองเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระซึ่งจะเป็นก้าวแรกในการนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระต่อไป

สรุป ศูนย์ฯนนทบุรี มีจุดเด่นด้านการพิทักษ์สิทธิ โดยนำเอาโครงการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชนมา เป็นสื่อกลางในการโยงเข้าสู่การบริการด้านการพิทักษ์สิทธิ มีการกระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจให้คนพิการมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงศักยภาพภายในจิตใจ สร้างพลัง โดยใช้ชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม และประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯในเวลาเดียวกัน คนในชุมชนเริ่มคุ้นเคย และเห็นบทบาทหน้าที่ ความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงของคนพิการมากขึ้น การดำเนินการด้านการพิทักษ์สิทธิ จึงเกิดขึ้น โดยคณะทำงานร่วมกับคนพิการ กระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของคนพิการ จัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในเชิงรูปธรรมเกิดขึ้น จำนวนมาก เช่น ห้องน้ำคนพิการ ทางลาดบริเวณโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ศูนย์ฯนนทบุรี จึงมีเครือข่ายการดำเนินงานด้านคนพิการจำนวนมาก ทั้งในและนอกพื้นที่

จากบทสรุป ผู้ศึกษาขอเสนอแผนภาพบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์ฯนนทบุรี ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงแบบจำลองบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ เพื่อคนพิการจังหวัดนนทบุรี

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า ศูนย์นันทบุรี มีบทบาทในการประสานงานกับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล การหาเครือข่าย และการทำงานร่วมกับชุมชน ในส่วนของการบริการทั้ง 4 ด้านของแนวคิด ศูนย์นันทบุรีเน้นให้ความสำคัญไปที่การพิทักษ์สิทธิ ภายใต้โครงการ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ และดำเนินงานภายใต้ การลงชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน และการสร้างเครือข่าย

จากบทบาท การดำเนินงาน และการบริการดังกล่าว นำไปสู่ผลทางตรงต่อคนพิการ และผลทางอ้อม แก่ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแง่บวกและลบ จากการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์นันทบุรี มีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนทัศนคติ และ 2) การยอมรับ สนับสนุนและให้กำลังใจ และ 3) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งถือเป็นพัฒนาการอีกขั้นของการดำรงชีวิตอิสระ จากแผนภาพที่ 2 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

4.3 ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการจังหวัดนครปฐม

1) ผลทางบวก

ก. ผลต่อคนพิการ

เนื่องจากศูนย์นครปฐมมีจุดเด่นด้านการให้คำปรึกษา ดังนั้นคนพิการที่ผ่านการให้คำปรึกษาอันที่เพื่อนมาแล้ว มีผลให้เกิดความรู้สึกเข้าใจความพิการของตนเองและมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล่าวที่จะบอกความต้องการของตัวเองเมื่ออยู่ในครอบครัว เมื่อคนพิการสามารถบอกความต้องการของตัวเองเขาก็จะรู้สึกมีชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุขมากขึ้น คนพิการหลายรายยังคงขาดความมั่นใจแม้จะได้รับบริการการให้คำปรึกษาอันที่เพื่อนแล้ว เนื่องจากความพิการมาเป็นระยะเวลาานาน ไม่เคยออกไปทำกิจกรรมภายนอกบ้าน ดังนั้น บทบาทด้านการจัดการบริการทั้งด้านการให้คำปรึกษา และการฝึกทักษะควบคู่กันจึงจำเป็นและส่งผลให้คนพิการมีความมั่นใจในการที่จะออกมาสู่สังคม

ข. ผลต่อครอบครัว

เมื่อคนพิการสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างมีอิสระเนื่องจากจากกระบวนการให้คำปรึกษา อย่างแรกที่ครอบครัวได้คือ คนพิการมีความสุข คนในครอบครัวก็มีความสุข และได้รับความภูมิใจในตัวคนพิการกลับคืนมาอีกครั้ง หลังจากที่คนพิการได้รับความพิการและเป็นการลดความกังวลของครอบครัวที่มีต่อคนพิการด้วย

ค. ผลต่อชุมชน

พบว่าผู้นำชุมชนยังไม่สนับสนุนงานด้านการดำรงชีวิตอิสระเท่าที่ควร แต่เรื่องการยอมรับในตัวคนพิการที่มีความเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้นและยอมรับฟังความคิดเห็นของคนพิการมากกว่าแต่

ก่อน ส่วนใหญ่เพราะผู้นำชุมชนได้เห็นถึงบทบาทของคณพิการที่มีส่วนร่วมในการสร้างเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชนของตัวเอง

ง. ผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลที่เกิดขึ้นคือ หน่วยงานต่างๆ ได้รับรู้ถึงแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระและมองเห็นการพัฒนาคณพิการในแนวทางใหม่ หน่วยงานราชการในท้องถิ่นต่าง ตระหนักถึงคณพิการมากขึ้นหรืออย่างน้อยหน่วยงานเหล่านี้ยังได้เห็นภาพของคณพิการออกมาเคลื่อนไหวในสังคมมากขึ้น

2) ผลลบ

ก. ผลต่อคณพิการ

การทำงานของศูนย์ฯ มีการกำหนดช่วงระยะเวลาทำงานกับคณพิการในช่วงการฝึกทักษะเพียงสามเดือนทำให้คณพิการที่เข้าร่วมกระบวนการ มีโอกาสได้ออกมาทำกิจกรรมเพียงช่วงเวลานั้น ทำให้คณพิการบางรายเสียความรู้สึก เพราะการที่เคยอยู่ในช่วงการดูแลตัวเองได้ ฝึกทักษะ มีความสุขแล้ว แต่สุดท้ายต้องกลับไปเผชิญสภาพแวดล้อมที่บ้านเหมือนเดิม

ข. ผลต่อครอบครัว

พบว่า บทบาทการดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ครอบครัวหมดความเชื่อถือในตัวคนทำงานเพราะเมื่อครอบครัวเห็นความสุขของคณพิการแล้ว แต่คนงานหายไปเป็นเวลานาน ทำให้คณพิการผิดหวัง รวมทั้งการที่ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องสุขภาพของคณพิการ ในกรณีที่คณพิการออกไปทำกิจกรรมภายนอก เมื่อเกิดความเจ็บป่วยทำให้ครอบครัวต้องกลับมาดูแลคณพิการมากกว่าเดิม

ค. ผลต่อชุมชน

ผู้นำมีความคิดว่าเมื่อเขาเป็นผู้นำเขาต้องเป็นผู้รู้ มีสิทธิ มีอำนาจในการคิดและตัดสินใจ ดังนั้นเมื่อคณพิการเริ่มมีการแสดงออกซึ่งบทบาท มีสิทธิมีเสียงในสังคม ส่งผลให้ผู้นำชุมชนเกิดความขัดแย้งต่อความคิดของคณพิการในบางเรื่อง และมองว่าคณพิการก้าวร้าวและเรียกร้องมากเกินไป

ง. ผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงยังไม่ให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตอิสระมากเท่าที่ควร บางหน่วยงานยังไม่ยอมรับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เพราะยังเห็นว่าการช่วยเหลือคณพิการน่าจะช่วยเหลือแบบสงเคราะห์ และถ้าพูดถึงเรื่องของผู้ช่วยเหลือส่วนตัวแล้วไม่ว่าผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักจะไม่ค่อยเห็นด้วย ส่วนใหญ่จะคิดว่าเป็นเรื่องของครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบและเป็นหน้าที่ที่ต้องดูแลคณพิการอยู่แล้ว

4.3.1 ผลและการวิเคราะห์การดำเนินงานศูนย์นครปฐม

ด้านคนพิการ เน้นการทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คนพิการและเน้นการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นหลัก โดยผ่านกระบวนการการจัดกลุ่มสนับสนุน หรือที่เรียกว่า กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เห็นได้จากการศึกษาบทบาทการดำเนินงานที่กล่าวไว้ว่า “แนวทางการทำงานของทางศูนย์ค่อนข้างมีความแตกต่างจากศูนย์อื่นๆ ในลักษณะของการทำงาน ที่เน้นการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งให้กับคนพิการเพื่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนทางสังคม” โดยเน้นการสร้างให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของคนพิการ เน้นกระบวนการให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ มีการจัดกลุ่มสนับสนุนในชุมชน แต่ไม่ถือว่าการเยี่ยมบ้านโดยมีคนพิการต้นแบบร่วมอยู่ในกระบวนการ มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่บ้าน การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษา การประเมินสภาพความพิการและการประเมินความสามารถของผู้รับบริการ การบริการดังกล่าวจะช่วยให้คนพิการเข้าใจตนเองและกล้าตัดสินใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระ

ด้านครอบครัว ตระหนักดีว่าการทำงานที่มุ่งไปที่เป้าหมายหลักคือการเสริมพลังคนพิการเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ครอบครัวเป็นแกนกลางที่สำคัญ โดยเน้นการทำงานด้านการสร้างสัมพันธภาพและสร้างให้เกิดความรู้แก่ครอบครัว

ด้านชุมชน ต้องยอมรับว่าชุมชนให้การยอมรับในระดับหนึ่ง แต่ชุมชนยังไม่มี การสะท้อนกลับในเรื่องการสนับสนุนงานด้านคนพิการมากนัก แม้ว่าการดำเนินงานจะพยายามเน้นการทำงานร่วมกับชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นว่า เรื่องของคนพิการเป็นเรื่องสาธารณะและใกล้ตัว และพยายามเน้นให้คนพิการมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เช่นการเข้าร่วมในงานต่างๆที่ทางจังหวัดนครปฐมจัดขึ้น การทำกิจกรรมที่พระปฐมเจดีย์ เพื่อให้คนพิการมีบทบาทในทางสังคม อย่างไรก็ตาม เป้าหมายที่สำคัญที่ทางศูนย์ฯ มุ่งเน้น คือ การผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายตราบไต่ที่หน่วยสังคมหน่วยใหญ่ เช่น ระดับประเทศ ระดับจังหวัด ไม่มีการผลักดันในด้านนโยบายคนพิการที่เป็นรูปธรรมไปพร้อมๆกัน ผลที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเนื่องมาจากบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ ส่งผลเพียงในขั้นที่หนึ่งและสอง คือ มีการเปลี่ยนทัศนคติบางส่วน⁶² มีการยอมรับมากขึ้น แต่ยังไม่มีการสะท้อนกลับในด้านการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกมากเท่าใดนัก

แม้ว่าศูนย์ฯนครปฐม จะมีความโดดเด่นในด้านการจัดกลุ่มสนับสนุนและการให้คำปรึกษา ซึ่งมีผลให้คนพิการเปิดใจเข้าร่วมในกระบวนการ และส่วนใหญ่สามารถดำเนินผ่าน

⁶² ตัวบ่งชี้การดำรงชีวิตอิสระที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในสังคมไทย 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ทัศนคติของคนในสังคม ซึ่งตรงกับขั้นของการเปลี่ยนแปลงในขั้นที่หนึ่ง 2) งบประมาณการดำเนินงาน ซึ่งตรงกับการเปลี่ยนแปลงในขั้นที่สี่ 3) การขยายงานด้านการดำรงชีวิตอิสระ 4) ด้านบุคลากร 5) การจัดการความรู้

กระบวนการจนสามารถดำรงชีวิตอิสระได้ระดับหนึ่ง จนเกิดเป็นคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญ แต่งานด้านการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอกนั้น ยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาไปอีกมาก และปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานไปตามประสบการณ์ที่ได้รับ

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศูนย์ได้พยายามสร้างให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่พบว่ายังมีอยู่น้อยมาก แม้ว่าการทำงานจะเน้นที่การสร้างพลังคน พิจารณาเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความเข้าใจในแนวคิดอย่างแท้จริง และมองว่า ไม่สามารถทำได้จริงจังกในประเทศไทย อย่างไรก็ตามทางศูนย์ได้ใช้ความพยายามสร้างให้คนพิจารณานั้นมีความเข้มแข็งมากพอในการเป็นพลังและผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อไป

ศูนย์ฯ นครปฐม เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งแก่คนพิจารณาและการเคลื่อนไหวทางสังคมไปพร้อมๆกัน การสร้างให้คนพิจารณาเกิดความมั่นใจ ผ่านกระบวนการกลุ่มสนับสนุน ทำให้ความเล็ง ต่อความอ่อนไหว การไม่สามารถปรับตัว ความท้อแท้มีน้อยลง แต่ผลกระทบคือ การดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่อง และไม่เห็นผลในช่วงระยะแรก ทำให้คนพิจารณาถอดใจและท้อแท้ หลังจากเข้าสู่กระบวนการแล้ว ไม่สามารถไปต่อได้ แม้ว่าศูนย์นครปฐมพยายามสร้างให้สังคมมีความเคลื่อนไหว ทั้งในด้านการผลักดันนโยบาย การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเอื้ออำนวยให้คนพิจารณาได้ดำรงชีวิตอิสระได้อย่างแท้จริง แต่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดใหม่ โดยเฉพาะในด้านนโยบายหรือข้อปฏิบัติที่ทำกันมาเป็นเวลานานในสังคม ไม่ใช่เรื่องที่ย่างยาก ดังนั้น ในด้านแนวคิดต้องยอมรับว่าศูนย์นครปฐมได้ดำเนินมาถูกทาง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ควร การให้เวลาในการสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงถือเป็นเรื่องจำเป็น แต่ในกรณีของคนพิจารณาบางราย ที่ใจร้อนและยังไม่เห็นผลที่เอื้อแก่ตนจริงๆ จะเกิดความไม่เข้าใจและรู้สึกว่าคุณไม่สามารถผ่านกระบวนการไปได้จริงจังก ซึ่งเป็นผลกระทบทำให้บางรายถอดใจและล้มเลิกการเข้าร่วมในกระบวนการในที่สุด

นอกจากนี้ บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ จะส่งผลในด้านบวกหรือผลลบนั้น อุปสรรคปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานยังเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่เป็นเหตุให้เกิดผลลบต่อการดำรงชีวิตอิสระ และผลลบบดังกล่าวอาจนำไปสู่การเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานได้ด้วย ผู้วิจัยจึงนำเสนอเพื่อให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

4.3.2 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ⁶³

1. ปัญหาด้านการดำเนินงาน

ด้านการประชาสัมพันธ์ แม้ว่าทางศูนย์จะเห็นว่าจดหมายข่าวเป็นช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจ แต่ยังไม่สามารถกระจายข่าวสารได้ทั่วถึง นอกจากนี้สื่อทางการประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารทางเดียว ทำให้ผู้พิการไม่เข้าใจในแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระและบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯในทางที่ถูกต้อง

2. ปัญหาด้านคณะทำงาน

ก) การขาดแคลนทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านการให้คำปรึกษา เนื่องจากในบางครั้งผู้มาขอรับบริการที่เป็นผู้หญิงและมีความต้องการปรึกษาในเรื่องที่มีความเป็นส่วนตัว เกี่ยวกับผู้หญิง จำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างมาก ในการบรรลุกระบวนการให้บริการตามจุดมุ่งหมาย

ข) การขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านความพิการทางจิตประสาท เนื่องจากการให้บริการที่ทางศูนย์จัดขึ้นนั้น เรามีความมุ่งหมายที่จะให้บริการกับคนพิการทุกประเภท ไม่มีการแบ่งแยกประเภท แบ่งแยกชั้นวรรณะ แต่ความพิการบางประเภทจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ความพิการทางสติปัญญา หรืออาการทางจิตประสาท ซึ่งคนพิการประเภทดังกล่าวก็มีสิทธิที่จะได้รับการบริการเช่นเดียวกับคนพิการทั่วไป และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระได้ เท่าที่ขีดความสามารถทำได้ หรือแม้แต่ อุปสรรคด้านการสื่อความด้านภาษา กรณีที่มีผู้รับบริการที่มีความพิการทางการได้ยิน คณะทำงานไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยภาษามือ ทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่คนพิการทางการได้ยินได้

ค) การผลิตบุคลากรด้านให้คำปรึกษาทำได้ยาก เนื่องจากการเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีได้นั้น ต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจในการทำงาน เพราะการให้คำปรึกษาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ไม่ใช่แค่การเป็นเพียงผู้รับฟังเท่านั้น ยังต้องมีความอดทนสูง รู้จักการยอมรับ มีประสบการณ์ และต้องติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้ทางศูนย์ฯ มีคณะทำงานในด้านนี้จำนวนน้อย

3. ปัญหาด้านผู้รับบริการ

ก) ขาดความรู้ในเรื่องสิทธิของคนพิการ เนื่องจากการเข้าไม่ถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความเข้าใจไม่ถูกต้อง เนื่องจากได้ข้อมูลที่ผิดหรือเกิดความเข้าใจผิด สาเหตุหลักมาจากการไม่ได้รับการศึกษาและความไม่รู้หนังสือ ซึ่งส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการสร้างให้คนพิการเกิดความมั่นใจ นอกจากนี้ความไม่รู้ในสิทธิการบริการที่ตนควรได้รับ จะนำไปสู่การไม่มีพลังในทางสังคมเพื่อการเรียกร้องสิทธิอีกด้วย

⁶³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานภายในศูนย์ฯ จำนวน 2 คน

ข) คนพิการมีความท้อแท้ใจ เนื่องจากสภาพความพิการที่ตนเองได้รับ ประกอบกับไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าตนจะสามารถพัฒนาหรือใช้ชีวิตอย่างอิสระได้อย่างแท้จริง ดังนั้นทางศูนย์จึงมีบทบาทหนักในการกระตุ้นให้คนพิการมีกำลังใจ และมีความหวังด้วยการ ยกตัวอย่างคนพิการต้นแบบเป็นข้อคิด อย่างไรก็ตามก็ พลังใจมีความสำคัญอย่างมากให้บุคคลคนหนึ่งประสบความสำเร็จหรือกล้าที่จะลุกขึ้นมาปรับเปลี่ยนตัวเอง ยอมรับหรือมั่นใจ และพร้อมที่จะเผชิญ และใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ

4. ปัญหาด้านครอบครัวของคนพิการ

เจตคติของครอบครัวของคนพิการ ที่มีต่อคนพิการในแง่ลบ โดยมองว่าคนพิการไม่สามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้ รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้คนพิการออกสู่สังคม เนื่องจากความอับอายหรือความไม่เชื่อมั่น ซึ่งนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญ เพราะครอบครัวถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ การที่คนพิการเข้ามาใช้บริการจากทางศูนย์แล้ว มีแนวคิด มีโปรแกรมการฝึกทักษะที่ชัดเจน แต่ไม่ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากครอบครัว ในด้านการเดินทาง การเตรียมตัว รวมถึงการดูแลและการให้กำลังใจ อาจส่งผลให้คนพิการไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ หรืออาจต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัว และอดทนต่ออุปสรรคจากครอบครัว ซึ่งในบางรายอาจเกิดความท้อถอยและถอดใจในที่สุด

5. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

พบว่า มีเพียงปัญหาด้านสังคมที่มีอิทธิพลอย่างมากในการดำเนินงานกล่าวคือ แนวคิดของคนในสังคมที่ยังมีความเชื่อที่ผิดๆว่า คนพิการคือคนที่ไม่มีความสามารถทำอะไรได้ เช่นคนปกติ แม้สังคมจะยอมรับให้คนพิการได้ประกอบอาชีพ แต่สังคมมักจะมี ความเชื่อที่ผิดว่าคนพิการทำได้แค่งานขายลอตเตอรี่ ขายลูกอม ซึ่งในความเป็นจริง คนพิการจำนวนมากมีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งมีความต้องการเข้าทำงานในหน่วยงาน กระทรวง กรมต่างๆ อย่างเช่นคนปกติ ซึ่งแนวคิดทางสังคมดังกล่าว เป็นอุปสรรคอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของคนพิการเอง

4.3.3 จุดแข็งและจุดอ่อนในการดำเนินงานของศูนย์⁶⁴

จุดแข็ง

1. คณะทำงานเป็นอาสาสมัครคนพิการทำงานในศูนย์ดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ ด้วยใจ ในลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อน
2. คณะทำงานมีบทบาทในการเป็นวิทยากร มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในด้านการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

⁶⁴ ข้อมูลจากเอกสารสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2549

3. คณะทำงานด้านการให้คำปรึกษามีความสามารถและมีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานในระดับที่น่าพอใจ ทำให้เกิดเป็นบุคลากรด้านการให้คำปรึกษาที่มีความสามารถและสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดและขยายงานไปยังศูนย์อื่นๆหรือให้ความรู้แก่คนที่สนใจได้

4. ผู้นำคนพิการที่ผ่านการดำรงชีวิตอิสระมาแล้ว เป็นคณะทำงาน ทำให้มีคู่มือทางการดำเนินงานของศูนย์ดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสม

5. การประชุมหารือระหว่างคณะทำงานอย่างน้อยเดือนละครั้งทำให้มีการสรุปบทเรียนการทำงาน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นำไปสู่การแก้ไข

6. คณะทำงานมุ่งเน้นการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งนับว่าเป็นการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคนพิการที่มีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

7. คณะทำงานมีความพยายามในการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงและมีการลองผิดลองถูก รวมทั้งการสั่งสมประสบการณ์และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินงานมีความทันสมัย ชัดเจน และมีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน

จุดอ่อน

1. คณะทำงานเป็นอาสาสมัครมีอาชีพส่วนตัวที่ต้องรับผิดชอบ จึงไม่สามารถทำงานในศูนย์การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีใจอย่างไรก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้

2. งานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการมีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี กิจกรรมต้องลงไปในพื้นที่คนพิการเป้าหมายอาศัยอยู่เสมอ มีความแตกต่างกับงานของชมรมสมาคมที่ผ่านมา ทำให้คณะทำงานมีเวลากับครอบครัวน้อยลง

3. ครอบครัวของคณะทำงานมีความกังวลเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เพราะต้องเดินทางไปร่วมกิจกรรมต่างๆบ่อยครั้ง

4. ไม่สามารถระดมทุนได้อย่างจริงจัง เนื่องจากการดำเนินงานยังอยู่ภายใต้สมาคมเพื่อคนพิการจังหวัดนครปฐม ทำให้งบประมาณส่วนใหญ่ต้องมาจากการเขียนโครงการ ฯ

สรุป ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ การขาดการให้บริการกับกลุ่มผู้พิการทางสมอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการการบริการ แต่ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับไม่มีองค์ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนา ความรู้เรื่องสิทธิของคนพิการก็นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ เพราะหากคนพิการไม่รู้สิทธิ ก็เท่ากับว่า เพิ่มความพิการให้ตนเองมากขึ้น ปิดหูปิดตา และจะไม่สามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดได้ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิทางสังคมของคนพิการ

อย่างไรก็ตามผลของการวัดแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ จะมุ่งไปที่คนพิการอย่างเดียวไม่ได้ การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นสิ่งที่สำคัญควบคู่กันไป เพราะจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย และเกิดความยั่งยืนในที่สุด

4.3.4 กรณีศึกษาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนครปฐม

ประวัติและข้อมูลส่วนตัว(กรณีศึกษาที่ 5)⁶⁵ สามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของตนเอง และดำรงชีวิตอิสระได้ ชื่อ นายเต็ม (นามสมมุติ) อายุ 34 ปี สภาพความพิการ อัมพาต คอตัวไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

สภาพปัญหาและความพิการ อุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ทำให้กระดูกต้นคอแตกกดทับเส้นประสาท เป็นอัมพาตตั้งแต่วางนอนไปไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หลังจากได้รับอุบัติเหตุเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นระยะเวลา 5 เดือนจากนั้นกลับมาอยู่บ้าน เมื่อกลับมาอยู่บ้านในช่วงแรกยังมีความคิดว่าตัวเองต้องหายสามารถกลับมาทำงานได้เหมือนเดิม อีกทั้งความเชื่อของครอบครัว จึงยังพยายามที่จะรักษาตัวทั้งแผนปัจจุบัน และแผนโบราณ การดำรงชีวิตก่อนเข้าเป็นสมาชิก หลังจากนั้นก็เลิกที่จะรักษาแต่ก็ยังคงมีความหวังว่าจะหายเมื่อหมดเวร และได้รับคำปลอบใจจากคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านว่า เดี่ยวหมดเวรก็หายเอง ในช่วงนั้นจึงไม่ได้คิดถึงอนาคต ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ใช้เวลาอนอนอยู่แต่บนเตียงและกายภาพ ไม่อยากที่จะคุยกับใครไม่เคยเรียกร้อง ใช้ชีวิตอยู่อย่างนี้เป็นเวลา 5 ปี

การตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิก ปี พ.ศ.2545 คณะทำงานจากศูนย์นครปฐมเข้าไปหาที่บ้าน ในครั้งแรกๆเราก็ไม่รู้สึกละอะไรเพราะคิดว่่าก็คงเหมือนหน่วยงานอื่นๆที่เข้ามาเก็บข้อมูล และก็กลับไป แต่ว่าคณะทำงานไม่ได้กลับไปแล้วหาย เข้ามาอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง มาพูดคุยกันเหมือนเพื่อน รวมถึงให้ความสำคัญกับครอบครัวด้วย ในครั้งที่ 3 ของการมาเยี่ยม ศูนย์ได้ชักชวนตนออกนอกบ้าน ตนตัดสินใจลองดู ในขณะที่รู้สึกกังวลหลายเรื่อง เช่น กลัวเป็นแผล กลัวถ่าย รวมถึงรู้สึกอายคนอื่นด้วย เมื่อออกมาได้พูดคุยกันมากขึ้นได้พูดถึงเรื่องส่วนตัวมากขึ้น ได้พูดถึงความพิการของตัวเองมากขึ้น จนมาพูดถึงเป้าหมายในชีวิต หรือว่าความฝันที่อยากจะทำ อีกทั้งเราได้พบต้นแบบที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาฉันเพื่อนซึ่งมีความพิการรุนแรงมากกว่า ทำให้เราเกิดความเชื่อมั่นและตระหนักถึงความพิการของตนเองมากขึ้นจนสามารถมองถึงเป้าหมายในการดำรงชีวิตได้ เมื่อสามารถกำหนดเป้าหมายของตนเองได้แล้วจึงเริ่มจัดโปรแกรมการดำรงชีวิตอิสระ และฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระตามโปรแกรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

การดำรงชีวิตในปัจจุบัน หลังจากได้เข้าร่วมโครงการฯได้ผ่านกระบวนการการให้คำปรึกษาฉันเพื่อน ,การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระตามโปรแกรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิด

⁶⁵ ข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกที่เข้าร่วมในกระบวนการมาน้อยกว่า 1 ปี และประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ

ความเชื่อมั่นจนสามารถดำเนินชีวิตตามเป้าหมายที่เรากำหนด การดำเนินชีวิตของเราจึงไม่ใช่แค่มีชีวิตอยู่บนเตียง ทักษะคิดต่อความพิการของตัวเองเปลี่ยนไป ได้รับการยอมรับจากครอบครัวมากขึ้น ได้ออกมาใช้ชีวิตในชุมชน และสังคม ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากขึ้น มีความรู้สึกมีความหวังกับการใช้ชีวิตบนความพิการ หลังจากผ่านกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระแล้วมีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไปทำให้เรารู้สึกถึงความแตกต่างกับการที่เราต้องใช้ชีวิตอยู่บนเตียงอย่างชัดเจน ทำให้เราตระหนักถึงความพิการ มองเห็นคุณค่าในตัวเอง และคิดว่าความพิการของตัวเองไม่ใช่อุปสรรคในการดำรงชีวิต แต่เป็นอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา และทัศนคติของคนในสังคม และการที่เราได้รับโอกาส การที่เราได้พบคนพิการต้นแบบที่มีความพิการรุนแรงทำให้ตัดสินใจเข้ามาเป็นคณะทำงาน หลังจากได้เข้ามาเป็นคณะทำงานยิ่งทำให้เรามีความมั่นใจ และเกิดความภาคภูมิใจมากขึ้นกับการที่เราสามารถเป็นผู้ให้โอกาสกับคนอื่นบ้าง

เชื่อว่าหากคนพิการที่เคยผ่านกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระจะมีความเข้าใจในงานL เป็นอย่างดี และสามารถให้บริการแก่คนพิการด้วยความเข้าใจ หากเป็นคนภายนอกอาจมองว่างานL ให้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่มไม่เห็นภาพที่ชัดเจน แต่เชื่อว่าหากคนพิการรุนแรงสามารถได้รับสวัสดิการอะไรจากรัฐ คนพิการที่มีความพิการน้อย เด็ก ผู้สูงอายุและสตรีมีครรภ์ ก็จะได้รับด้วย หากมองจากคนทำงานแล้วการดำเนินงานด้านL นั้นสามารถที่จะเกิดผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและมีความยั่งยืนได้ เช่นหากศูนย์สามารถจัดบริการได้ตามที่กำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่องคนพิการก็สามารถใช้ชีวิตอิสระได้จริง

ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ ควรเป็นคนพิการดำเนินงานและบริหาร เพราะคนพิการย่อมรู้ปัญหาของคนพิการได้ดี ในการดำเนินงานควรทำงานทั้งสองด้านพร้อมๆกัน คืองานบริการ และพิทักษ์สิทธิเพราะหากเราให้บริการกับคนพิการแต่สภาพแวดล้อมไม่เอื้อให้คนพิการ คนพิการก็ไม่สามารถที่จะออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้ ถ้าทำงานพิทักษ์สิทธิเพียงอย่างเดียวถึงแม้จะมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนพิการ แต่คนพิการบางกลุ่มไม่สามารถออกมาใช้ชีวิตในสังคม เช่น คนพิการรุนแรง, คนพิการที่ขาดความเชื่อมั่น, คนพิการที่ขาดทักษะในการดำรงชีวิต รวมถึงคนพิการที่ไม่มีผู้ช่วยเหลือในเรื่องกิจวัตรประจำวัน และศูนย์การดำรงชีวิตอิสระควรที่จะให้บริการกับคนพิการทุกประเภท

ความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ คือการที่คนพิการสามารถคิดและตัดสินใจสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองได้ สามารถดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการได้ สามารถดำรงชีวิตเหมือนกับคนอื่นในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมีข้อจำกัดก็เป็นข้อจำกัดเดียวเหมือนบุคคลอื่นทั่วไป การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเหมาะกับคนพิการทุกประเภท เรายังแนวคิดมาจากต่างประเทศบางครั้งอาจแตกต่างกันทางด้าน

วัฒนธรรม ประเพณี การนำแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมาใช้ เราคงต้องปรับให้เข้ากับบริบทสังคมไทยแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิด

เทคนิคการดำเนินงาน ในการดำเนินงานของแต่ละศูนย์อาจมีวิธีการที่แตกต่างกันแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเหมือนกัน ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการนครปฐมใช้การให้คำปรึกษาอันเพื่อนเป็นกระบวนการสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนพิการซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอิสระ และพยายามจัดบริการให้ครบทั้ง 4 ด้าน จากปัญหาของการทำงานของศูนย์ที่เน้นงานเชิงรับ พบว่าคนพิการไม่สามารถเดินทางมารับบริการจากศูนย์ได้เนื่องจากปัญหาเรื่องการเดินทาง ระบบขนส่งไม่เอื้อต่อคนพิการ ศูนย์จึงจัดบริการเชิงรุกเข้าไปในชุมชนโดยจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนขึ้นเพื่อเข้าถึงคนพิการมากขึ้น ให้นำข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆของคนพิการ รวมถึงประชาสัมพันธ์เรื่องบริการศูนย์ที่คนพิการสามารถรับบริการได้ และเข้าไปสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการ ให้ตระหนักถึงความพิการ รู้ถึงสิทธิของคนพิการที่พึงจะได้ เสนอประเด็นปัญหาร่วมหาแนวทางการแก้ไข เพื่อดึงทรัพยากรในชุมชนออกมาใช้

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการทำงาน

1. บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนพิการรุนแรงจึงมีปัญหาเรื่องสุขภาพ
2. บุคลากรยังมีไม่เพียงพอ
3. แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการยังเป็นที่รู้จักในสังคมน้อย
4. พื้นที่จังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีความยากในการเดินทาง
5. ผู้บริหารท้องถิ่นยังไม่ตระหนักถึงความพิการอย่างถูกต้อง
6. ศูนย์ยังไม่สามารถจัดบริการให้กับคนพิการอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง
7. ศูนย์ยังไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นนโยบายรัฐได้

ตารางที่ 7 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
คนพิการสามารถได้รับบริการที่ตรงความต้องการ	ศูนย์ยังต้องทำงานโดยเขียนเป็นโครงการในการดำเนินกิจกรรม เพราะรัฐยังไม่เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนศูนย์อย่างจริงจัง
เป็นอีกหนึ่งทางเลือกรับบริการของคนพิการ	เกิดความไม่เข้าใจว่าการดำเนินงานของศูนย์สร้างให้คนพิการแข็งแกร่ง และหัวรุนแรง สร้างความไม่เข้าใจในระบบครอบครัว และชุมชน

ตารางที่ 7 (ต่อ) แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
เป็นการให้บริการคนพิการโดยคนพิการ จึง เข้าใจผู้รับบริการมากกว่า	
การเกิดศูนย์เป็นรูปธรรมที่สามารถทำให้สังคม เห็นการทำงานที่ชัดเจน	

ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ คิดว่าต้นแบบก็มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการในครั้งแรก สภาพความพิการที่ใกล้เคียงกันหรือมีพิการมากกว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะลงมือทำอะไรสักอย่างในการเริ่มฝึกทักษะ ซึ่งถือว่าสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การดำรงชีวิตกันได้ในการจัดโปรแกรมการฝึกทักษะ

ในการให้คำปรึกษาฉันเพื่อนค่อนข้างให้ความสำคัญต่อคนพิการต้นแบบ เพราะฉะนั้นผู้ให้คำปรึกษาฉันเพื่อนจำเป็นต้องเป็นต้นแบบให้กับคนพิการได้ ทั้งในเรื่องการทำงาน, การดำรงชีวิต และการขับเคลื่อนสังคม

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการรุนแรงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เราดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด แต่ไม่ใช่ทุกเรื่องที่เราต้องการความช่วยเหลือ เพียงแค่บางเรื่องที่เราไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง และเนื่องจากความพิการที่แตกต่างกันนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องการผู้ช่วยเหลือที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นคนพิการจึงต้องการผู้ช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

มองว่าตนเองประสบความสำเร็จ IL ระดับใด หากมองถึงการดำรงชีวิตของตัวเองแล้วเราก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระระดับหนึ่ง สามารถเดินทางด้วยตัวเองได้, สามารถคิดตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง, สามารถเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว, สามารถมีตัวตนในสังคมได้บ้าง แต่ถ้ามองถึงการออกมาสู่สังคมนั้นยังไม่สามารถได้รับความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปในสังคม เช่น สภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคทางกายภาพ, การเข้าถึงระบบขนส่ง, การเข้าถึงหน่วยงานของรัฐ หรือการเข้าถึงที่เป็นสาธารณะ

หากมองถึงการทำงานถือว่าเริ่มต้นได้ระดับหนึ่ง ตนยังต้องทำงานหาประสบการณ์อีกมาก และยังคงทำงานขับเคลื่อนสังคมอีกนานจนกว่าการดำเนินงานของIL สามารถขึ้นสู่นโยบายรัฐได้ และจนกว่าเกิดสภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง

ประสบการณ์ด้านบวกของผู้รับบริการจากศูนย์

1. รู้สึกว่าได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถได้รับบริการการส่งต่อตรงความต้องการอย่างรวดเร็ว

2. ผ่านกระบวนการทำให้คำให้คำปรึกษาฉันเพื่อนและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเองจนทำให้มีความเชื่อมั่น
3. มีทักษะใหม่ในการดำเนินชีวิตบนความพิการในสังคมได้
4. สามารถกลับมาเป็นแนวร่วมในการรณรงค์เรื่องเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการได้
5. เกิดความไว้วางใจในตัวศูนย์และเชื่อว่างานบริการของศูนย์นั้นตรงความต้องการของคนพิการ
6. รู้สึกอบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อได้รับบริการจากคนพิการด้วยกัน

ประสบการณ์ด้านลบของผู้รับบริการจากศูนย์

1. ไม่สามารถรับบริการได้จริง
2. ศูนย์ไม่สามารถให้การสงเคราะห์ได้ เช่นเงินบริจาค, ของแจก, ที่อยู่ หรือศูนย์ไม่สามารถจัดหาอาชีพให้ได้
3. คนพิการที่ไม่ต้องการดำรงชีวิตอิสระเพราะไม่เชื่อว่าจะสามารถดำรงชีวิตอิสระได้จริง

สาเหตุที่ทำให้คนพิการยังไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้

1. คนพิการยังไม่ต้องการการดำรงชีวิตอิสระ
2. คนพิการไม่สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตได้
3. คนพิการยังมีปัญหาเรื่องแผลกดทับ
4. คนพิการยังไม่ยอมรับความพิการ (ยังเชื่อว่าตัวเองจะหายจากความพิการ)
5. คนพิการยังไม่เข้าใจในแนวคิดอย่างแท้จริง

สรุป⁶⁶ กรณีศึกษาที่ คุณเติมได้เห็นภาพตนเองและสะท้อนปัญหาของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการพูดคุยถึงประเด็นเรื่อง เป้าหมายในชีวิต ซึ่งทำให้คุณเติมมีความหวัง และเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีความหวังในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาชีวิตไปเพื่อเป้าหมายที่รออยู่ แรงบันดาลใจในการพยายามพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ก็เพื่อเป้าหมายในชีวิตที่ต้องการ และเมื่อได้เข้าสู่กระบวนการ ได้ฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระทำให้ครอบครัวและสังคมยอมรับมากขึ้นทำให้คุณเติมมีความรู้สึกที่ดี มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และมีกำลังใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง คุณเติมให้ข้อมูลกับผู้ศึกษาในครั้งนี้อย่างไม่เพียงแต่ในฐานะสมาชิกที่เข้ารับบริการเท่านั้น แต่ในฐานะของสมาชิกที่พัฒนามาเป็นคณะทำงานของศูนย์ฯด้วย จึงมีข้อมูลและมีความคิดริเริ่มในด้านการปฏิบัติงานของศูนย์ ความสำเร็จอีกประการหนึ่งของคุณเติมคือ ความสามารถนำการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ปัญหาของการดำเนินงานของศูนย์ที่มีต่อคนพิการได้เป็นอย่างดี กรณีศึกษา

⁶⁶ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกที่เข้าร่วมในกระบวนการ และประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ โดยผู้ศึกษา

ดังกล่าว จึงเป็นทั้งกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ และเป็นกรณีศึกษาที่มีผลต่อแนวทางการดำเนินงานที่ดีของคุณอีกด้วย

ประวัติข้อมูลส่วนตัว (กรณีศึกษาที่ 6)⁶⁷ คนพิการที่เป็นสมาชิกและเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ ชื่อ นายอาทร (นามสมมติ) อายุ 45 ปี ไม่มีอาชีพ

สภาพปัญหาและความพิการ นายอาทร ประสบอุบัติเหตุเนื่องจากรถมอเตอร์ไซด์ชนรถพ่วง กระจกด้านคอแตกทำให้เป็นอัมพาตคอนตัวไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อาศัยอยู่กับภรรยา ภรรยาเป็นคนดูแลทุกอย่าง ไม่ได้ออกไปไหน คอนข้างจะเกรงใจภรรยา ในครั้งแรกคณะทำงานเข้าไปพบและพูดคุย ภรรยาจะเป็นผู้คอยตอบคำถามแทนอยู่เสมอ

การดำรงชีวิตในอดีตก่อนการเข้าเป็นสมาชิก ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่บนเตียงไม่ได้นั่งกางเกง เพียงแค่ใช้ผ้าปิดไว้ ไม่เคยอาบน้ำได้แต่ให้ภรรยาเช็ดตัวเพราะภรรยาอุ่มไม่ไหว ภรรยาต้องคอยป้อนข้าว ภรรยาดูแลคอนข้างดีแต่มักจะเป็นคนคิด ตัดสินใจแทนอยู่เสมอ

การตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิก ทางศูนย์ฯ ได้ส่งคณะทำงานเข้าไปหา ในครั้งแรก นายอาทรไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไรนัก เมื่อได้พูดคุยกับนายอาทรไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่มีเชื่อมั่นและไม่รู้ว่าตนเองจะทำอะไรได้เมื่อมีความพิการเช่นนี้ ในครั้งที่สามคณะทำงานลองชวนให้ออกมาข้างนอก นายอาทรไม่รู้ว่าจะไปไหนดี แต่สุดท้ายนายอาทรถามว่าถ้าไปบ้านคณะทำงานได้ไหม คณะทำงานก็ตอบว่าได้สุดท้ายนายอาทร ก็ขอที่จะไปบ้านของคณะทำงาน หลังจากที่ได้ไปบ้านของคณะทำงานนายอาทรได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคณะทำงานมากขึ้น จนนายอาทรมีความเชื่อมั่นระดับหนึ่งว่าตนเองก็น่าที่จะสามารถทำอะไรได้แม้อยู่บนความพิการ หลังจากนั้นนายอาทรก็ได้เข้ารับบริการการให้คำปรึกษาขั้นเพื่อน และฝึกทักษะมาระยะหนึ่ง

การดำรงชีวิตในปัจจุบัน ปัจจุบันนายอาทรกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเหมือนเดิม แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจากเก่ามาก เช่น นายอาทรมีความมั่นใจขึ้น กล้าบอกความต้องการของตนเองต่อภรรยา นายอาทรสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้นหลังจากที่ผ่านกระบวนการการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ กินข้าวเองได้ ไม่ใช่ชีวิตอยู่บนเตียงอย่างเดียวสามารถบอกความต้องการที่จะนั่งรถวีลแชร์ สามารถมองเห็นเป้าหมายที่ตนเองอยากจะทำ

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของคุณ นายอาทรคิดว่า ศูนย์ฯ น่าจะมีการบริหารจัดการได้มากกว่านี้ คือสามารถจัดระบบบริการให้ได้อย่างต่อเนื่อง

ความคิดเห็นต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ นายอาทรมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการการดำรงชีวิตอิสระสามารถทำให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้นได้จริง เขาสามารถกล้าตัดสินใจในเรื่องต่างๆได้ และคิดว่ากระบวนการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคนพิการ

⁶⁷ ข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกที่เข้าร่วมในกระบวนการมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ

ท่านคิดว่าบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ที่มีผลทำให้ท่านยังไม่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ ศูนย์ฯสามารถจัดบริการให้กับตนเองได้ เช่น บริการให้คำปรึกษาฉันเพื่อน ฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงผู้ช่วยเหลือคนพิการ แต่สาเหตุที่เลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน เนื่องจากสภาพร่างกายที่เวลาออกมาข้างนอกแล้วกลับบ้านมักจะมีอาการปวด จึงไม่อยากออกไป

ตารางที่ 8 แสดงข้อดีข้อเสียของการเกิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระนนทบุรี

ข้อดี	ข้อเสีย
สามารถได้รับบริการที่ตรงต่อความต้องการของตนเองได้ และไม่เคยได้รับบริการในรูปแบบนี้มาก่อน	ศูนย์ฯทำให้คนพิการมีความหวังมากกว่าแค่การดำรงชีวิตอิสระ แต่ในความเป็นจริงศูนย์ฯเน้นเรื่องการดำรงชีวิตอิสระเป็นหลัก มากกว่าการสงเคราะห์ หรือ การสร้างอาชีพ

ความคิดเห็นที่มีต่อคนพิการต้นแบบ เริ่มแรกที่ตัดสินใจเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆจากศูนย์ฯ เพราะได้เห็นต้นแบบที่เป็นคนพิการที่ใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดกำลังใจที่จะอยากทำในสิ่งที่ตนเองอยากทำ

ความจำเป็นของการมีผู้ช่วยเหลือส่วนตัว นายอาหารคิดว่าหากจะต้องออกไปใช้ชีวิตในสังคมคงต้องใช้ผู้ช่วยเหลือ และคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่ปัจจุบันไม่ได้ออกไปไหนใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน ประกอบกับการที่ได้ฝึกทักษะสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้บ้าง จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือเพราะมีภรรยาคอยช่วยเหลืออยู่แล้ว หากจะต้องใช้บริการผู้ช่วยเหลือจากศูนย์ฯ คงเป็นช่วงที่ออกไปข้างนอก

สรุป⁶⁸ กรณีศึกษาที่ 6 เนื่องจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวย แม้ว่านายอาหารจะตัดสินใจเข้าร่วมในกระบวนการ มีการพัฒนาตนเอง และเปลี่ยนแปลงตนเองไปอย่างมาก ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น มีความมั่นใจ กล้าที่จะบอกความต้องการของตนเองมากขึ้นโดยมองว่าเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้จริง หากสามารถจัดอุปสรรคที่ทั้งที่คาดคิดและไม่คาดคิดมาได้ เช่น อุปสรรคด้านสภาพร่างกาย อุปสรรคด้านครอบครัว เป็นต้น ในส่วนของคุณอาหาร ปัญหาที่สำคัญที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสำเร็จได้คือ สภาพะทางร่างกายที่มีความเจ็บป่วยอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะเมื่อต้องออกมานอกบ้าน มาร่วมกิจกรรม อุปสรรคดังกล่าว สร้างความกดดัน และทำให้คุณอาหาร ห่อถอยที่จะก้าวและพัฒนาตนเองไปในขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งในการสร้างกระบวนการ

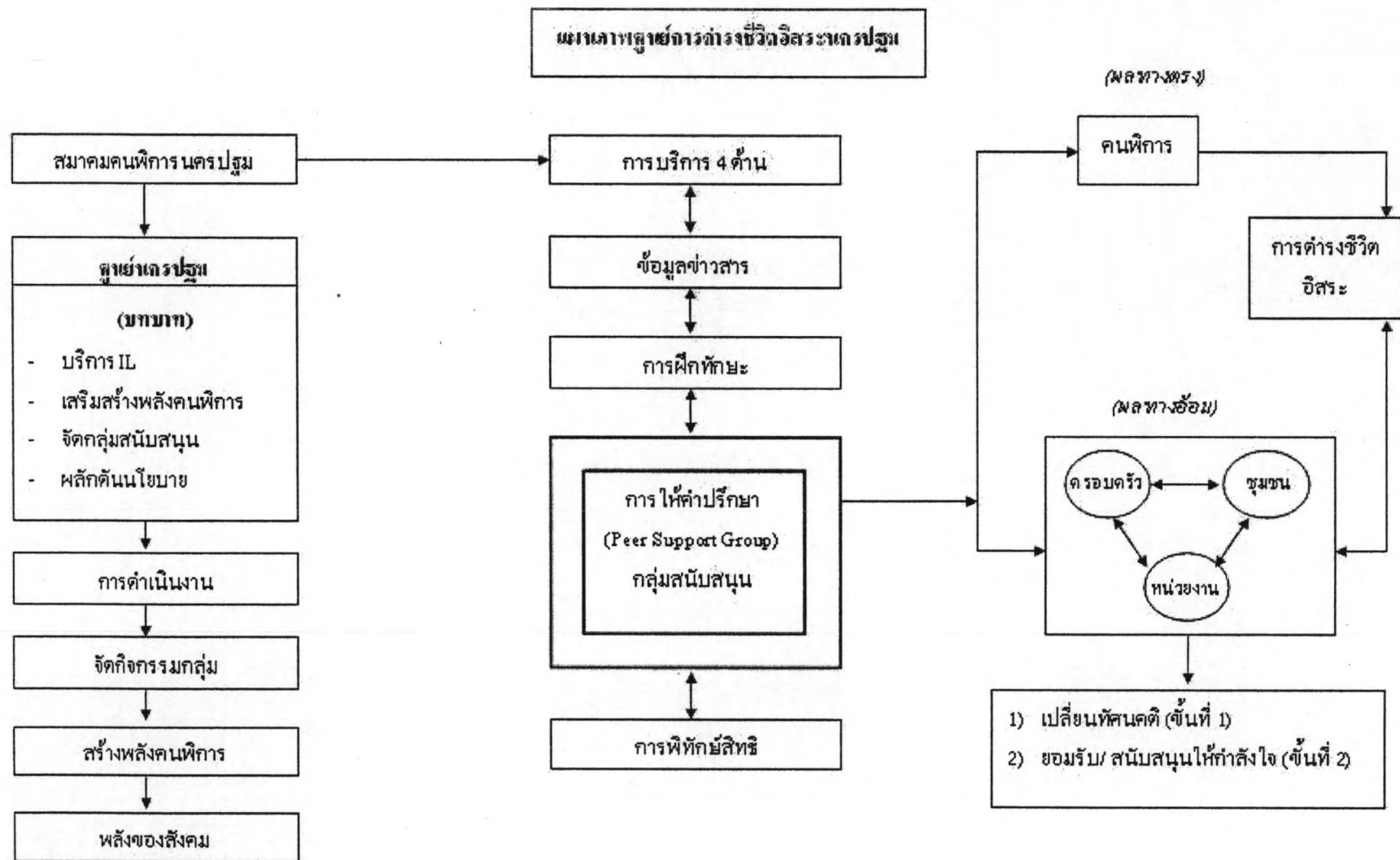
⁶⁸ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกที่เข้าร่วมกระบวนการ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระ โดยผู้ศึกษา

ดำรงชีวิตอิสระ ต้องยอมรับว่า สุขภาพทั้งกายและใจมีผลอย่างมากต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สรุป ศูนย์นครปฐม มีจุดเด่นด้านการให้คำปรึกษา ผ่านกระบวนการการจัดกลุ่มสนับสนุน ที่เกิดขึ้นจากการลองผิดลองถูกของคณะทำงาน ทำให้ค้นพบแนวทางที่เหมาะสมและนำมาปรับใช้ โดยให้คนพิการจัดกลุ่มและช่วยเหลือสนับสนุนกันทั้งทางความคิด สภาพจิตใจ ความรู้สึก ให้คนพิการที่เข้มแข็งถ่ายทอดแก่คนพิการที่อ่อนแอ เสริมพลังให้แก่กัน โดยมีเป้าหมายให้คนพิการมีความเข้มแข็งมากที่สุด มีพลังที่เกิดจากภายในใจของตนเอง พลังดังกล่าวจะเป็นแรงขับให้คนพิการลุกขึ้นสู้ พร้อมดำเนินชีวิตอิสระ และพร้อมทำงานเพื่อสังคมต่อไป ในรูปของพลังคนพิการอีกด้วย โดยทางศูนย์ต้องการผลักดันพลังคนพิการที่มีสิทธิมีเสียงในทางสังคมและสามารถดำเนินชีวิตอิสระได้ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

จากบทสรุปผู้ศึกษาขอเสนอแผนภาพบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์นครปฐม
ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงแบบจำลองบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ เพื่อคนพิการจังหวัดนครปฐม

จากแผนภาพที่ 3 พบว่า ศูนย์นครปฐม มีบทบาทในการเสริมสร้างพลังคนพิการ การจัดกลุ่มสนับสนุน และการผลักดันนโยบาย ในส่วนของการบริการทั้ง 4 ด้านของแนวคิด ศูนย์นครปฐมให้ความสำคัญไปที่การให้คำปรึกษา และดำเนินการภายใต้ การจัดกิจกรรมกลุ่มสนับสนุน การผลักดันพลังคนพิการให้เป็นเสียงสะท้อนสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากบทบาท การดำเนินงานและการบริการดังกล่าว นำไปสู่ผลทางตรงต่อคนพิการ และผลทางอ้อม แก่ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแง่บวกและลบ จากการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์ชลบุรี มีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ประการคือ

1) การเปลี่ยนทัศนคติ และ 2) การยอมรับ สนับสนุนและให้กำลังใจ แม้ว่าศูนย์นครปฐมจะเน้นการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างและนโยบาย แต่การใช้พลังคนพิการนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องอาศัยความต่อเนื่องและระยะเวลาาร่วมด้วย ให้ภาครัฐเห็นถึงความตั้งใจจริง จากแผนภาพที่ 3 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

4.3.5 สรุปและการวิเคราะห์กรณีศึกษา

จากกรณีศึกษาที่ 5 คิดว่าต้นแบบมีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการในครั้งแรกๆ ในสภาพความพิการที่ใกล้เคียงกันหรือมีความพิการที่มากกว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะลงมือทำอะไรสักอย่างในการเริ่มฝึกทักษะ ซึ่งถือว่าการถ่ายทอดประสบการณ์การดำรงชีวิตกันได้ในการจัดโปรแกรมการฝึกทักษะในการให้คำปรึกษาขั้นเพื่อนค่อนข้างให้ความสำคัญกับคนพิการต้นแบบ เพราะฉะนั้นผู้ให้คำปรึกษาขั้นเพื่อนจำเป็นต้องเป็นต้นแบบให้กับคนพิการได้ ทั้งในเรื่องการทำงาน, การดำรงชีวิต และการขับเคลื่อนสังคม ทั้งในเรื่องการทำงาน การดำรงชีวิต และการขับเคลื่อนสังคม ผลจากการที่คนพิการได้รู้จักและเข้าใจสภาพปัญหาความพิการของตนเอง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี การได้เห็นศักยภาพของคนพิการต้นแบบถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้คนพิการเกิดความเข้าใจ และเกิดการเปรียบเทียบความพิการของตนเองกับคนพิการต้นแบบ และเมื่อรับทราบว่าคนพิการต้นแบบสามารถทำอะไรได้บ้าง เช่น อาบน้ำเองได้ เล่มคอมพิวเตอร์ได้ ทำให้คนพิการสามารถประเมินศักยภาพของตนเองได้ และรับรู้ว่าคุณก็สามารถทำได้เช่นกัน แม้ว่าจะไม่เคยได้ทำมาก่อน อาจกล่าวได้ว่า คนพิการต้นแบบเป็นแรงผลักดันให้คนพิการอยากจะทดลองทำในสิ่งที่ตนเองไม่เคยคิดมาก่อน ในส่วนของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการรุนแรงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เราดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายที่เรากำหนด แต่ไม่ใช่ทุกเรื่องที่เราต้องการความช่วยเหลือ เพียงแค่บางเรื่องที่เราไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง และเนื่องจากความพิการที่แตกต่างกันจึงมีความจำเป็นที่ต้องการผู้ช่วยเหลือที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น คนพิการจึงต้องการผู้ช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

4.4 ผลการวิเคราะห์ภาพรวม

4.4.1 บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

พบว่า ผลที่เกิดขึ้นแก่คนพิการทั้ง 3 ศูนย์มีความคล้ายคลึงกัน ทำให้คนพิการมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น กล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก สามารถออกสู่สังคมและเรียนรู้ที่จะปรับตัวในสังคมมากขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการคิดตัดสินใจด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการให้บริการ 4 ด้าน ได้แก่ การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน และการพิทักษ์สิทธิ ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ และควรจัดการบริการทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆกัน การขาดด้านใดด้านหนึ่งไป อาจมีผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ แม้ว่าแต่ละศูนย์จะมีจุดเด่นในด้านการให้บริการที่ต่างกันไป แต่ก็มีได้ละทิ้งการจัดการบริการด้านอื่นไปแต่อย่างใด ซึ่งในการศึกษานี้ผู้ศึกษาไม่ได้กล่าวไว้อย่างละเอียด อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของทั้ง 3 ศูนย์มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ สามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ประกอบด้วย 1) การรู้จักความพิการของตนเอง 2) การยอมรับความพิการของตนเอง 3) สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 5) มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีอิสระ

องค์กรทางสังคมและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เริ่มมีความเคลื่อนไหวและยอมรับในบทบาทการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระมากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นในแง่ของหน่วยงานนั้น ผู้วิจัยมองว่า เป็นผลในขั้นสูงสุด คือ การผลักดันในด้านนโยบายและการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งการที่จะบรรลุผลในด้านนี้ได้นั้น หากศูนย์ฯ ไม่มีเทคนิคที่ดีพอ หรือไม่มีเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก่อน บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ จะต้องรับภาระหนักในการสร้างให้เกิดผลงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ทั้งในด้านตัวคนพิการเองและในด้านการยอมรับจากชุมชนในทั้ง 3 ระดับ เพื่อพิสูจน์ให้หน่วยงานเห็นถึงผลงานที่เกิดผลจริง มีความเป็นไปได้ และเกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคมในวงกว้าง ซึ่งในประเด็นดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

4.4.2 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกตามสภาพปัญหา 5 ประเด็น ได้แก่

1. ปัญหาอุปสรรคด้านการดำเนินงาน
2. ปัญหาอุปสรรคของคณะทำงาน
3. ปัญหาอุปสรรคของผู้รับบริการ
4. ปัญหาอุปสรรคของครอบครัวคนพิการ
5. ปัญหาอุปสรรคด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง
3 ศูนย์

ปัญหาด้านการดำเนินงาน		
ศูนย์ฯจังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯจังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
<ul style="list-style-type: none"> -การดำเนินงานขาดความคล่องตัว -ขาดอิสระในการคิดตัดสินใจ -การดำเนินงานมีความล่าช้า -งบประมาณมีไม่เพียงพอกับเนื้อหาและรายละเอียดงานที่เพิ่มมากขึ้น - การประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจและไม่ทั่วถึง* - การทำงานเชิงรุกส่งผลต่อสภาพร่างกายของคณะทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> -การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง* - พื้นที่ในการฝึกทักษะมีจำกัด - ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความพร้อมและมีความเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> -การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง* - ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อเป็นการสื่อสารทางเดียวก่อให้เกิดความไม่เข้าใจที่ถูกต้อง

จากการเปรียบเทียบผลในตารางที่ ด้านการดำเนินงานพบว่า ปัญหาที่พบเหมือนกันคือ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง แม้ว่าจะมีช่องทางการสื่อสาร ทั้งจดหมายข่าว สื่อวิทยุ แต่เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ต้องใช้งบประมาณสูง เพื่อให้สื่อมีจำนวนมากพอ มีความน่าสนใจและทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย การแก้ปัญหาที่ทุกศูนย์ฯ มีความเห็นตรงกันคือ การลงปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชน และอาศัยสื่อประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ใช้กิจกรรมเป็นสื่อ และกำรนำเสนอในรูปแบบของผลงาน ออกสู่สายตาให้เป็นที่รู้จัก

ศูนย์ชลบุรี พบว่ามีปัญหาด้านการดำเนินงานมากกว่าศูนย์อื่นในแง่ที่ว่าศูนย์ชลบุรีอยู่ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์พระมหาไถ่ ส่งผลให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างจากศูนย์อื่น และมีความเป็นหน่วยงานที่มีต้นสังกัดมากกว่าองค์กรอิสระ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในแง่ของความต่อเนื่องของการติดตามผู้รับบริการ เพราะต้องรงบประมาณ และการตัดสินใจไม่สามารถทำได้ทันที ต้องมีการประชุมร่วมกัน บางครั้งมีการลง

* แสดงผลการเปรียบเทียบอุปสรรคปัญหาของศูนย์ทั้ง 3 ศูนย์ที่เหมือนกัน

พื้นที่ไปพบคนพิการ แล้วหายไปเป็นเวลานาน ทำให้คนพิการคิดว่าคณะทำงานไม่จริงจังในการทำงาน

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาของคณะทำงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

ปัญหาของคณะทำงาน		
ศูนย์ฯจังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯจังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
<ul style="list-style-type: none"> -การบริหารจัดการเวลาของคณะทำงานเนื่องจาก มีภารกิจด้านการประกอบอาชีพ -ไม่มีคณะทำงานที่ถาวร ทำให้งานขาดความต่อเนื่อง -การลงพื้นที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากคณะทำงานเป็นคนพิการรุนแรงส่วนใหญ่* -ผู้ช่วยเหลือส่วนตัวของคณะทำงานมีไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> -ปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากความพิการรุนแรงและการทำงานหนัก* -ปัญหาด้านการขาดผู้ที่มีทักษะและมีประสบการณ์ ในด้านการให้คำปรึกษา* 	<ul style="list-style-type: none"> -ขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีความสนใจและเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะด้านการให้คำปรึกษา บุคลากรที่มีความรู้ด้านความพิการทางจิตประสาท เพื่อให้บริการครอบคลุมคนพิการที่มีความพิการทางสติปัญญา และบุคลากรที่มีความสามารถใน การใช้ภาษามือ ในกรณีคนพิการทางการได้ยิน
<ul style="list-style-type: none"> -คณะทำงานบางคนขาดทักษะการทำงาน รวมถึงขาดความเข้าใจในแนวคิดที่ดีพอ -ขาดประสบการณ์ในการทำงาน* -ขาดทักษะด้านการสื่อสารระหว่างคนพิการด้วยกัน และกับครอบครัว 		<ul style="list-style-type: none"> - การผลิตบุคลากรที่มีความชำนาญทำได้อย่าง โดยเฉพาะในเรื่องการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นการบริการหลักที่สำคัญ เนื่องจากต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหลายด้าน ไม่ใช่ใครจะทำได้*

จากตารางที่ พบว่า ปัญหาของคณะทำงานที่พบเหมือนกัน คือ ปัญหาด้านสุขภาพของคณะทำงานที่มีความพิการรุนแรง ส่งผลต่อบทบาทการดำเนินงานในหลายๆด้าน เช่น ความ

ต่อเนื่องของงาน ประสิทธิภาพของงาน ในขณะที่เดียวกันปัญหาด้านการขาดความรู้และประสบการณ์ที่มากพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริการให้คำปรึกษา ซึ่งต้องใช้บุคลากรที่มีประสบการณ์และมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ซึ่งหาได้ยาก ส่งผลให้การนำคนพิการเข้าสู่กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระเป็นไปได้ยากเช่นกัน เพราะขั้นตอนของการให้คำปรึกษา ถือว่ามีความสำคัญ ที่จะทำให้คนพิการรู้จัก เข้าใจและยอมรับตัวเอง

ในขณะที่ศูนย์ชลบุรี ประสบปัญหาด้านการจัดสรรเวลาของคณะทำงาน เนื่องจากคณะทำงานจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาช่วย ไม่มีคณะทำงานถาวร แต่มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานก็ยังจำเป็นต้องให้คนพิการที่ผ่านกระบวนการมาก่อน เป็นผู้ลงพื้นที่ด้วยตัวเอง การทำงานแบบหมุนเวียน ก่อให้เกิดผลในด้านความไม่แน่นอน และไม่สม่ำเสมอในการทำงาน ส่วนศูนย์ นครปฐม มองไปในด้านของคณะทำงานที่ควรมีความชำนาญเฉพาะด้านในความพิการหลายประเภท เพื่อให้งานด้านการดำรงชีวิตอิสระก้าวไกลและมีการพัฒนาไปมากกว่าที่เป็นอยู่ ไม่ใช่เพียงให้บริการได้แต่คนพิการบางประเภทเท่านั้น

นอกจากนี้ การทำงานในศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเพื่อคนพิการ คณะทำงานบางส่วนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านควรได้รับการพิจารณาให้ทำงานเต็มเวลา และไม่ควรเป็นเพียงอาสาสมัคร ต้องพัฒนาให้เป็นอาชีพ มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่ชัดเจน การทำงานจะได้เข้มข้นมากขึ้นและก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนคณะทำงานบางส่วนที่มีใจรักแต่มีเวลาไม่มากก็ให้เป็นอาสาสมัคร ซึ่งควรได้รับสวัสดิการอย่างพอเพียง และควรมีแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทำงานใหม่ๆ เช่น อบรมการใช้คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ การเขียนโครงการ การระดมทุน การอบรมทบทวนแนวคิด ฯลฯ จะเป็นการแก้ไขปัญหาพัฒนาศักยภาพคณะทำงานได้ทางหนึ่ง

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านผู้รับบริการของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

ปัญหาด้านผู้รับบริการ		
ศูนย์ฯ จังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
- การไม่ยอมรับตัวเองปฏิเสธที่จะปรับตัวหรือออกสู่สังคม* - เนื่องจากคนพิการรุนแรงไม่เคยออกสู่สังคมมาก่อน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้	- คนพิการตั้งเป้าหมายกว้างเกินไปเมื่อไม่สามารถบรรลุผลได้ จึงเกิดความท้อแท้ - คนพิการไม่เข้าใจในบทบาทของผู้ช่วยเหลือส่วนตัว	- ผู้รับบริการขาดความรู้ในเรื่องสิทธิคนพิการ มีความเข้าใจในเรื่องคนพิการที่ผิดๆ ทำให้ไม่กล้าออกสู่สังคม

ตารางที่ 11 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านผู้รับบริการของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ
ทั้ง 3 ศูนย์

ปัญหาด้านผู้รับบริการ		
ศูนย์ฯ จังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
-ขาดทักษะในการอยู่ร่วมกับสังคมทำให้เกิดความอึดอัดและปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกระบวนการต่อไป	- คนพิการเกิดความไม่พอใจในผู้ช่วยเหลือส่วนตัวเนื่องจากให้ความช่วยเหลือไม่ตรงตามความต้องการ	- คนพิการเกิดความท้อแท้เนื่องจากสภาพความพิการของตน ไม่ยอมรับในสภาพของตนเอง*

จากการศึกษาเปรียบเทียบในตารางที่พบว่า ปัญหาด้านผู้รับบริการในแต่ละศูนย์ฯ มีปัญหาที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป ในประเด็นที่คล้ายคลึงกันที่พบคือ คนพิการที่พิการแต่กำเนิด และไม่เคยออกสู่สังคม จะประสบปัญหาด้านสภาพจิตใจ การไม่ยอมรับตัวเอง การไม่กล้าออกสู่สังคม หรือเมื่อออกมาแล้ว ไม่สามารถปรับตัวได้ จากปัญหาดังกล่าว บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการกระตุ้นและสร้างให้คนพิการเกิดความมั่นใจ และกล้าที่จะเผชิญกับความจริง ก้าวออกสู่สังคม ด้วยสภาพจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ศูนย์ฯนครปฐม มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่คนพิการ ด้วยเล็งเห็นว่าจะเป็นการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน เมื่อคนพิการก้าวเข้าสู่กระบวนการแล้ว พลังใจที่เข้มแข็งจะช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้

ปัญหาในด้านของผู้รับบริการนี้ หากวิเคราะห์ให้ดี จะพบว่า มี 2 ประเด็น คือ หนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากคนพิการเอง สอง เป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่คนพิการอยู่อาศัยหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งปัญหาแรก เป็นปัญหาที่สามารถควบคุมได้และแก้ไขได้ โดยบทบาทของการดำเนินงานจะมีส่วนช่วยได้อย่างมาก ให้คนพิการเปิดใจ ยอมรับตัวเอง มีความเข้มแข็ง ผ่านกระบวนการการให้บริการในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมกลุ่มสนับสนุน เป็นต้น แต่ในส่วนของประเด็นภายนอกที่เกิดจากบุคคลแวดล้อม เกิดจากสังคม แม้ว่าศูนย์ฯจะไม่มีบทบาทในการควบคุมได้โดยตรงก็ตาม แต่จากประสบการณ์และจากปัญหา ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าศูนย์ฯน่าจะมีบทบาทในการดำเนินงานควบคู่กันไป ทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่คนพิการ และการขับเคลื่อนทางสังคม เพื่อให้กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นไปได้ มากที่สุด

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านครอบครัวของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

ปัญหาด้านครอบครัวของคนพิการ		
ศูนย์ฯจังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯจังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
- ครอบครัวไม่มีความเข้าใจ ในแนวคิดที่ถูกต้อง*	- ครอบครัวไม่มีความเข้าใจ และยอมรับในแนวคิด*	- ครอบครัวมีความคิดต่อคน พิการในแง่ลบ*
- ครอบครัวไม่สนับสนุน บทบาทและกิจกรรมของ คนพิการเนื่องจากยึดติดใน ความเชื่อเดิมๆ ว่าคนพิการ เป็นที่น่าอับอายไม่ควรออก สู่สังคม*	- ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ ในการทำงานร่วมกับ คนพิการ*	- ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ และไม่สนับสนุน คนพิการให้เดินทาง มาร่วมกิจกรรม กับทางศูนย์*

ปัญหาด้านครอบครัวที่เปรียบเทียบในตารางที่พบว่า เป็นปัญหาที่ทุกศูนย์ต้องเผชิญในลักษณะเดียวกัน หากวิเคราะห์จากชั้นของผลสำเร็จจะพบว่า ในชั้นที่หนึ่ง ครอบครัวส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางลบต่อคนพิการ ซึ่งยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ อาจต้องใช้เวลาหรือใช้ผลงานเป็นเครื่องทดสอบ ในชั้นที่สอง ซึ่งต้องยอมรับว่ามีผลมาจากชั้นแรก หากไม่มีการเปลี่ยนทัศนคติ ก็เป็นเรื่องยากที่จะให้การยอมรับและสนับสนุนได้ เช่นกัน ซึ่งในประเด็นที่กล่าวถึงบทบาทของการดำเนินงานที่สำคัญคือ การสร้างให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครอบครัว โดยคนพิการที่เป็นผู้รับบริการจะเป็นสื่อกลางที่ดีที่สุด เช่น หากคนพิการมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาความสามารถ สามารถช่วยเหลือตนเอง จะส่งผลให้ครอบครัวเกิดทัศนคติที่ดีมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่สำคัญก่อนจะก้าวไปถึงขั้นที่คนพิการเข้าร่วมในกระบวนการ คือ การไม่ได้รับการอนุญาต หรือสนับสนุนให้คนพิการออกนอกบ้านเลย ซึ่งทางศูนย์ฯ มีบทบาทในการอธิบายและสร้างความเข้าใจ อาจต้องใช้เทคนิคหรือสร้างเงื่อนไข แต่สิ่งที่ดีที่สุดคือ การให้คนพิการตัดสินใจด้วยตัวของเขาเอง ว่าต้องการอะไร และทุกฝ่ายควรเคารพในการตัดสินใจนั้น

ตารางที่ 13 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของสมาชิกศูนย์
การดำรงชีวิตอิสระทั้ง 3 ศูนย์

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา		
ศูนย์ฯจังหวัดชลบุรี	ศูนย์ฯจังหวัดนนทบุรี	ศูนย์ฯ จังหวัดนครปฐม
<p>-ครอบครัวคนพิการที่มีฐานะ ไม่ดีนักมีผลต่อการให้ โอกาสคนพิการออกสู่สังคม</p> <p>-ทัศนคติของสังคมในทาง ลบ ส่งผลให้คนพิการไม่ สามารถออกไปใช้ชีวิตได้ อย่างปกติ*</p> <p>-ระดับการศึกษาของครอบครัว มีผลกระทบในตัวคนพิการใน กรณี (เช่น ในครอบครัว การศึกษาน้อย ต้องทำงาน หาเงินมาเลี้ยงดูคนพิการ จะมองว่าคนพิการ เป็นภาระ)</p>	<p>- ปัญหาด้านเศรษฐกิจมีผล ต่อคณะทำงานในด้านการ จัดหา ผู้ช่วย เหลือ ด้าน งบประมาณค่ายานพาหนะ</p>	<p>- ทัศนคติในเชิงลบของสังคม มีผลต่อการดำเนินงาน แม้ คนพิการจะสามารถเข้าสู่ กระบวนการการดำรงชีวิต อิสระได้ แต่สังคมไม่ให้การ ยอมรับ และกีดกันในการ ทำงานบางประเภท*</p>

จากการศึกษาเปรียบเทียบในตารางที่ พบว่าปัญหาด้านทัศนคติของสังคมเป็นปัญหา
ใหญ่ และมีผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ทั้งศูนย์ฯชลบุรี และศูนย์ฯ นครปฐมประสบ
ปัญหาเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมที่มีมานานนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ประกอบกับ
แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเป็นแนวคิดใหม่ และเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนามาจากตะวันตก ซึ่ง
อาจมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมในการปรับใช้ในสังคมไทย การลบล้าง
ความเชื่อของคนในอดีตถือเป็นเรื่องยากเช่นกัน

บทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ต้องสร้างให้สังคมเห็นถึงผลงานที่เป็นรูปธรรม มี
ความชัดเจน แสดงให้เห็นว่าคนพิการมีบทบาทจริงในสังคม มีพลัง และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง
ไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดเท่านั้น

นอกจากนี้ ปัญหาในด้านอื่น เช่น ด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อเข้าสู่กระบวนการของคน
พิการ แม้ว่าจะหาข้อสรุปที่แน่ชัดไม่ได้ว่า คนพิการที่มีฐานะดีหรือฐานะไม่ดีนั้น มีผลต่อการเข้า
ร่วมกระบวนการอย่างไร ในบางรายครอบครัวมีฐานะ สามารถดูแลคนพิการได้เป็นอย่างดี มีการ
จัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยที่มีความทันสมัย มีผลทำให้คนพิการไม่รู้สึกว่าตนไม่ได้ดำรงชีวิตอย่าง

อิสระ จึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการ ในทางกลับกัน คนพิการที่มีฐานะบางครอบครัว ยินดี เข้าร่วมในกระบวนการ และให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ทางศูนย์ฯจัดขึ้นเป็นอย่างดี ปัญหา ดังกล่าวจึงเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล ซึ่งศูนย์ฯจะมีบทบาทในการดำเนินงานแก้ไขอุปสรรคดังกล่าว ต่อไป

สรุปจากการที่คณะทำงานต้องศึกษาเรียนรู้การทำงานไปพร้อมๆ กัน ทั้งคณะทำงานใหม่ และเก่า โดยคณะทำงานเก่าจะช่วยเติมส่วนที่ขาดหายไปจากบทเรียนและประสบการณ์จริงที่เคย ผ่านมา การศึกษาเรียนรู้ร่วมกันนี้ ควรทำการศึกษาทุกกระบวนการตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย การ วิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติตามแผนงาน การตรวจสอบการทำงาน และการติดตามประเมินผล การสรุปบทเรียน การแก้ไขปรับปรุงฯลฯ ซึ่งการทำงานของคณะทำงาน ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและความสนใจ เมื่อขาดคนใดคนหนึ่งก็ สามารถทำงานแทนกันได้ แต่จะต้องแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและจัดแบ่งผู้ช่วยเหลือส่วนตัวใน แต่ละฝ่ายให้ชัดเจน

4.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีศึกษา

จากการนำเสนอ บทบาทของศูนย์ฯที่มีต่อความสำเร็จ และไม่สำเร็จของกรณีศึกษา ทั้งหมด จำนวน 6 ราย ประกอบด้วย กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จจำนวน 3 ราย และที่ไม่ ประสบความสำเร็จจำนวน 3 ราย โดยขอนำเสนอในรูปของตารางแสดงเปรียบเทียบ บทบาทการ ดำเนินงานของศูนย์ฯที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ฯที่มีผลความสำเร็จและไม่สำเร็จในการ

ดำรงชีวิตอิสระของกรณีศึกษา

บทบาทการดำเนินงาน	กรณีศึกษาที่ 1 ชลบุรี	กรณีศึกษาที่ 2 ชลบุรี	กรณีศึกษาที่ 3 นนทบุรี	กรณีศึกษาที่ 4 นนทบุรี	กรณีศึกษาที่ 5 นครปฐม	กรณีศึกษาที่ 6 นครปฐม
คนพิการต้นแบบ	*****	*****	*****	*****	*****	*****
การให้ข้อมูลข่าวสาร						
- ความรู้เรื่องแนวคิด	***	**	**	**	***	**
- ความเชื่อมั่นขององค์กร	*	*	*	*	*	*
- ความรู้ด้านสิทธิ	***	*	***	**	*****	**

***** มีผลมากที่สุด **** มีผลมาก *** มีผลปานกลาง ** มีผลน้อย * มีผลน้อยที่สุด

ตารางที่ 14 (ต่อ) แสดงบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ที่มีผลความสำเร็จและไม่สำเร็จในการ
ดำรงชีวิตอิสระของกรณีศึกษา

บทบาทการดำเนินงาน	กรณีศึกษา ที่ 1 ชลบุรี	กรณีศึกษา ที่ 2ชลบุรี	กรณีศึกษา ที่ 3 นนทบุรี	กรณีศึกษา ที่ 4 นนทบุรี	กรณีศึกษา ที่ 5 นครปฐม	กรณีศึกษา ที่ 6 นครปฐม
การฝึกทักษะ						
-การกำหนดเป้าหมาย	****	**	****	**	*****	***
- การพัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเองได้	*****	*****	*****	*****	*****	*****
-การปรับตัวทางสังคม	****	**	*****	**	*****	**
การให้คำปรึกษา						
- สะท้อนปัญหา	****	**	****	**	****	**
- เข้าใจตนเองมากขึ้น	****	***	****	*	*****	***
- การกำหนดเป้าหมายชีวิต	*****	**	****	*	*****	**
การสนับสนุนผู้ช่วยเหลือส่วนตัว	*****	***	*****	***	*****	***

***** มีผลมากที่สุด **** มีผลมาก *** มีผลปานกลาง ** มีผลน้อย * มีผลน้อยที่สุด

จากตารางที่ พบว่า คนพิการต้นแบบมีความสำคัญและมีผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจของกรณีศึกษาทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จในการเข้าร่วมในกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระ ในขณะที่ปัจจัยรองลงมาคือ ความต้องการพัฒนาตนเอง และช่วยเหลือตนเองได้ และการสนับสนุนผู้ช่วยเหลือส่วนตัว และ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ตามลำดับ

จากตารางเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่า คนพิการต้นแบบ และ การฝึกทักษะด้านการพัฒนาตนเองของทุกศูนย์ มีผลอย่างมากให้คนพิการเข้าร่วมในกระบวนการ การดำรงชีวิตอิสระ ส่วนของความสำเร็จและไม่สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทในด้านอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนผู้ช่วยเหลือ การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การให้ความรู้เรื่องแนวคิดที่ถูกต้อง การสะท้อนให้เห็นปัญหาและเข้าใจตนเอง ซึ่งมีผลอย่างมาก หากบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ในด้านดังกล่าวไม่ชัดเจน มีผลให้การดำรงชีวิตอิสระไม่ประสบความสำเร็จ

จากการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยภายนอกนอกเหนือจากบทบาทการดำเนินงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระที่มีผลต่อความสำเร็จของกรณีศึกษา โดยผู้ศึกษาขอเสนอตารางเปรียบเทียบดังนี้

ตารางที่ 15 แสดงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของกรณีศึกษา

ปัจจัยภายนอก	กรณีศึกษาที่ 1 ชลบุรี	กรณีศึกษาที่ 2ชลบุรี	กรณีศึกษาที่ 3 นนทบุรี	กรณีศึกษาที่ 4 นนทบุรี	กรณีศึกษาที่ 5 นครปฐม	กรณีศึกษาที่ 6 นครปฐม
ปัจจัยด้านสุขภาพและภาวะความพิการ	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี
ความไม่เข้าใจตนเอง	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ความพิการมาแต่กำเนิด	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ความพิการหลังกำเนิด	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี
ระยะเวลาความพิการ	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
เพศ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
การไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ภาวะความไม่มั่นคงทางจิตใจ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
อื่นๆ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี

ผลจากการเปรียบเทียบในตารางที่ เห็นได้ว่า ปัจจัยนอกเหนือจากบทบาทการดำเนินงานของศูนย์ที่มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จในการดำรงชีวิตอิสระของกรณีศึกษาโดยไม่มีปัจจัยใดเลยที่มีผลต่อกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ในขณะที่พบว่า

กรณีศึกษาที่ 2 ไม่ประสบความสำเร็จเพราะ ปัจจัยด้านสุขภาพ ความพิการ ความพิการมาแต่กำเนิด และระยะเวลาความพิการ เนื่องจากเป็นเพศหญิงที่มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด และระยะเวลาความพิการกว่า 15 ปี ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเคยชินกับสภาพ และมีความสุขดีอยู่แล้วไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากพิการมาตั้งแต่เด็ก

กรณีศึกษา ที่ 4 ไม่ประสบความสำเร็จเพราะ มีปัจจัยด้านสุขภาพความพิการ ความไม่เข้าใจตนเอง ความพิการหลังกำเนิด การไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และภาวะความไม่มั่นคงทางจิตใจ เนื่องจากความพิการทำให้ครอบครัวแตกแยก สามีแยกทางและพาลูกหนีไปด้วย ส่งผลต่อสภาพจิตใจอ่อนแอ ไม่เข้าใจตนเองและไม่รู้ว่าความต้องการที่แท้จริงของตนคืออะไร ความพิการหลังกำเนิด ส่งผลให้ทำใจยอมรับไม่ได้ และส่งผลต่อการปรับตัว

กรณีศึกษาที่ 6 ไม่ประสบความสำเร็จเพราะ มีปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ความพิการและความพิการภายหลังกำเนิด เนื่องจากการมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์ ส่งผลต่อความเจ็บป่วย ทำให้หมดกำลังใจที่จะมา แม้ว่าจะได้พัฒนาตนเอง แต่เพิ่มภาระให้กับภรรยาต้องดูแลมากขึ้น ประกอบกับความพิการหลังกำเนิด ทำให้การปรับตัวยังไม่ดีเท่าที่ควร

สรุป การที่ คนพิการจะดำรงชีวิตอิสระได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การกระตุ้นให้คนพิการเห็นความสำคัญและคุณค่า เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ไปพร้อมกับการบริหารจัดการและการบริการที่มีประสิทธิภาพ